

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BENİM HOCAM

KPSS - REHBERLİK VE ÖZEL EĞİTİM
(Can KÖNİ - Video Ders Notları)

Öğrenci Kişilik Hizmetleri	7
Rehberlik Nedir?.....	11
Maslow'un İhtiyaç Hiyerarşisi ve Kendini Gerçekleştirme	14
Kendini Gerçekleştiren Bireylerin Özellikleri	17
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Arasındaki Farklar	18
Rehberlik Modelleri ve Gelişimsel Rehberlik.....	22
Rehberlik Türleri	26
İşlevlerine Göre Rehberlik	29
Birey Sayısına Göre Rehberlik	33
Öğretim Kademelerine Göre Rehberlik	35
Problem Alanına Göre Rehberlik	39
Mesleki Rehberlik	42
Mesleki Gelişim Kuramları	45
Rehberlik Hizmetleri - I	51
Rehberlik Hizmetleri - II (Psikolojik Danışma Kuramları)	53

Rehberlik Hizmetleri - III.....	56
Dolaylı Sunulan Hizmetler	59
Bireyi Tanıma Teknikleri	62
Test Dışı Teknikler	66
Kendini Anlatmaya Dayalı Teknikler	70
Sosyometrik Teknikler	75
Drama ve Oyun Teknikleri (Etkileşime Dayalı Teknikler)	80
Rehberlikte İletişim - I	82
Rehberlikte İletişim - II	85
Rehberlikte Örgüt ve Personel Yapısı.....	89
Özel Eğitim	91

ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri okul sistemini “**Geleneksel Okul Sistemi**” ve “**Çağdaş Okul Sistemi**” olarak ikiye ayırabiliriz.

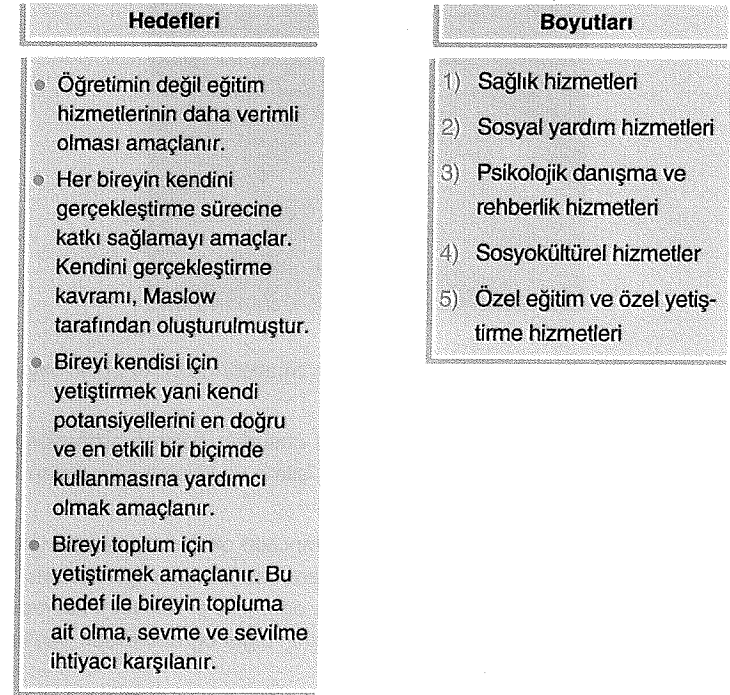
Geleneksel Sistemin Eleştirileri

- Öğrencinin duyuşsal yeterlilikleri önemsenmez.
- Öğrencinin ihtiyaçları ve toplumun beklentileri önemsenmez.
- Öğrencinin kendini gerçekleştirme ihtiyacı göz ardı edilir.

Çağdaş Okul Sistemi

Çağdaş okul sisteminde “**öğretim hizmetleri**” ve “**yönetim hizmetleri**” yine vardır. Ancak çağdaş okul sistemini geleneksel okul sisteminden ayıran boyut “**öğrenci kişilik hizmetleri**”dir. Öğrenci kişilik hizmetleri geleneksel okul sisteminde yokken çağdaş okul sisteminde vardır.

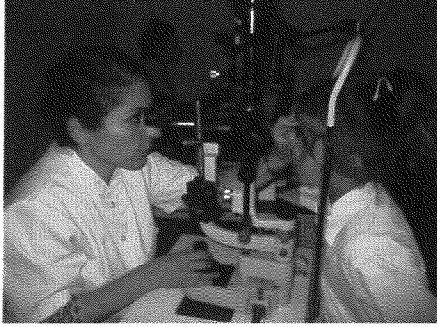
ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Kendini gerçekleştirme, rehberlik hizmetlerinin **nihai amacıdır**.

1. Sağlık Hizmetleri

- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde önleyici bir boyutu vardır.
- Öğrencilerin sağlığını tehdit eden unsurları önleme hizmetleridir. Öğrencilere yapılan aşı, göz, diş, işitme ve tarama çalışmaları bir sağlık hizmetidir.
 - **Örnek:** Bir sınıf öğretmeni, öğrencileri okula başlamadan önce öğrencilerinden göz ve işitme taramasıyla ilgili bilgi ister. Bu bilgi elde edilmese öğrencilerde öğrenme problemleri sonradan fark edilir, bu durum ise öğrencinin diğer öğrencilerden geri kalmasına yol açacaktır.
- Örnekteki sorunların meydana gelmemesi için öğrencilere sağlık hizmetleri verilmesi önemlidir.

2. Sosyal Yardım Hizmetleri

- Öğrencilere “fırsat ve imkân eşitliği” sağlamayı amaçlar. Maddi imkânı yetersiz olan öğrencilerin de eğitim hayatlarına devam etmelerini sağlayan hizmetlerdir. Öğrencilere sağlanan burs, kredi, yurt, ek iş olanakları gibi hizmetleri kapsamaktadır.
- Bu hizmetler Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde “fizyolojik ve güvenlik” ihtiyaçlarını kapsamaktadır.

3. Psikolojik ve Danışma Hizmetleri

- Bu kapsamda öğrencilere **doğrudan** ve **dolaylı** olarak hizmetler verilmektedir.

Doğrudan Verilen Hizmetler	Dolaylı Olarak Verilen Hizmetler
■ Psikolojik danışma hizmetleri ■ Bireyi tanıma hizmetleri ■ Bilgi toplama - yayma hizmetleri ■ Oryantasyon hizmetleri ■ Yöneltilme - yerleştirme hizmetleri ■ İzleme hizmetleri ■ Sevk hizmetleri	■ Program - plan hazırlama hizmetleri ■ Araştırma değerlendirme hizmetleri ■ Müşavirlik (konsültasyon) hizmetleri ■ Veli - çevre ilişkileri hizmetleri

- Doğrudan ya da dolaylı, bu hizmetlerin hepsi birbirleriyle ilişkilidir. Hizmetler birbirinden ayrı değildir.

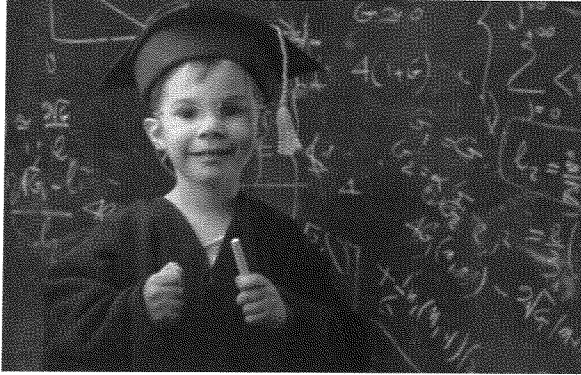
4. Sosyokültürel Hizmetler

- En temel amacı öğrencilerin etkin bir şekilde sosyalleşmesine katkı sağlamaktır.
- Öğrencilere düzenlenen geziler, tiyatro, sinema gibi kültürel hizmetlerin yanında futbol, voleybol, basketbol gibi sportif faaliyetleri kapsamaktadır.
- Bu hizmetler ile öğrencinin gizil güçleri ortaya çıkmaktadır.

5. Özel Eğitim ve Özel Yetiştirme Hizmetleri

- Bu hizmetler aynı başlık altında ele alınsa da birbirinden bazı konularda farklılık gösterir.
- Özel eğitim hizmetleri normal gelişimin dışında gelişim gösteren kişilere verilir. Üstün zekâlı öğrenciler, zihinsel engelli öğrenciler, dikkat eksikliği yaşayan öğrenciler; işitme yetersizliği, görme yetersizliği normal gelişim dışındadır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Özel eğitim hizmetleri öğrencilere "bireyselleştirilmiş eğitim planı" ve bu plana bağlı olarak "bireyselleştirilmiş öğretim planı" ile verilir. Bir bireyin özel eğitime ihtiyacı olup olmadığı ile ilgili kararı veren kurum Rehberlik Araştırma Merkezi'dir. (RAM)

- Özel yetiştirme herkese verilebilir. Bir bireyin bir yetenek alanını geliştirici faaliyetler olabilir. Örneğin bir müzik öğretmenin sınıfta bir öğrencinin müzik yeteneğini fark edip öğrenciyi müzik alanına yönlmesi özel yetiştirme hizmeti olarak kabul edilir.
- Okullarda ders başarısını artırmak amacıyla kurslar açmak da özel yetiştirme hizmetleridir.

NOT / Sizin için öneriliyor

Bir soruda "ücretsiz olarak maddi imkânı yetersiz olanlara kurs açmak" denildiğinde, sosyal yardım hizmetlerinden bahsedilmektedir. "Okullarda kurslar açarak çocukların ders başarılarını artırmak amacıyla faaliyetler yürütmek" denildiğinde ise cevap özel yetiştirme olur.

REHBERLİK NEDİR?

Bireyin kendini tanıması, çevresiyle etkileşim içerisinde.

1

2

kendini gerçekleştirmesi amacıyla sunulan sistemli, profesyonel,

3

4

5

gizlilik ve gönüllülük esaslı bir yardım sürecidir.

6

7

8

9

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde okul türüne ve öğretim kademesine göre asla değişmeyecek olan kavram rehberliğin ilkeleridir. İlkeler asla değişmez.

1. Bireyi tanıma tekniklerinin asıl amacı **bireyin kendini tanımasıdır**.

- Hümanist yaklaşımın en önemli temsilcilerinden biri olan Carl Rogers'a göre bireyin kendini tanımasında benlik kavramı çok önemlidir. Roger'a göre iki tip benlik vardır. Bunlar; **gerçek benlik** ve **ideal benliktir**.

Gerçek Benlik	İdeal Benlik
■ Sahip olunan benliktir. Sahip olunan kilo, üniversite, eğitim durumu, maddi imkânlar gerçek benliktir.	■ Sahip olmak istenilen benliktir. Bireyin kendisini gelecekte görmek istediği yerdir.

- Gerçek benlik ve ideal benlik arasındaki mesafe ne kadar küçükse kişinin **benlik saygısı** o kadar yüksektir.

- **Örnek:** Eğitim fakültesinden mezun olmuş birinin kendisini bir yıl sonra öğretmen olarak görmesi, bu kişinin kendisine olan benlik saygısının yüksek olduğunu gösterir.

2. **Çevresiyle etkileşim** insanların ait olma ihtiyacına yöneliktir. Bu ihtiyaç, sevmeye - sevilme ihtiyacı olarak da kabul edilir.

3. **Kendini gerçekleştirme** rehberlik hizmetlerinin nihai, sonal amacıdır.
4. **Sistemli olma** hizmetlerin belirli bir plan ve program dâhilinde gerçekleşmesidir. Her okul kendi plan ve programını belirler.
5. Rehberliğin **profesyonelliği**, sunulan hizmetlerin alanında yetkin olan, uzman olan kişiler tarafından sunulmasıdır. Bu kişiler sınıf rehber öğretmeni, okul rehber öğretmeni ve psikiyatr olabilir. Ancak bu kişiler kendi yetki alanlarının dışına çıktıklarında profesyonellik ilkesine aykırı hareket etmiş olurlar.

- **Örnek 1:** Sınıf rehber öğretmeni kendisine öz güven eksikliği ile gelen bir öğrenciye yardımda bulunursa profesyonellik ilkesine aykırı hareket etmiş olur. Öğretmenin yapması gereken gönüllülük esasını dikkate alarak öğrenciyi okul rehber öğretmene yönlendirmektir.
- **Örnek 2:** Bir öğrencinin eğer akıl ve ruh sağlığı bozuk ise ve bu durum okul rehber öğretmeni tarafından ortadan kaldırılmaya çalışılıyorsa okul rehber öğretmeni, profesyonelliğe aykırı hareket etmiş olur. Burada öğretmenin yapması gereken gönüllülük esasını dikkate alarak öğrenciyi psikiyatrya yönlendirmektir.

6. **Gizlilik:** Rehberlikte gizlilik ilişkisi danışan ile danışman arasındaki rapport kurma ilişkisini etkiler. Rapport kavramı, danışan ile danışman arasında kurulan karşılıklı saygı ve güven ilişkisini açıklar.

- Danışan kişi alkol ve uyuşturucu bağımlısıysa veya intihar etme gibi bir girişimde bulunacağını danışmana bildirdiyse danışman bu durumda danışana bilgi vererek durumu ailesine bildirir.
- Aile içi istismar veya fiziksel şiddet gibi yasal işlem gerektiren durumlarda okul rehber öğretmeni önce **okul müdürüne danışmalıdır**. Eğer okul müdürü durumu görmezden gelirse bu sefer süreci öğretmen başlatabilir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

- Gizlilik ilkesi psikolojik danışmanlık ve rehberlik (PDR) hizmetlerindeki **en önemli ilkedir**.
- PDR'de **gizlilik ilkesi ihlal edilemez**.

7. **Gönüllülük:** PDR hizmetleri, bireyin kendi isteğiyle katılmasıyla gerçekleşir. Bireyin istemediği bir hizmet zorla verilemez.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Kriz durumlarında gönüllülük şartı aranmaz. Kriz durumu kişinin aniden ya-
kınlarını kaybetmesi, doğal afet gibi durumlarda bireye verilen hizmetlerdir.

8. **Yardım:** Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri bireye **yollar** göster-
me sürecidir. Bu yollar içerisinde seçim hakkı yani son söz bireye aittir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Bir soruda, "Birey adına karar alınan bir sistemde, bireyin karar verme özgür-
lüğü ortaya çıkmadığı için hangi duygu gelişmeyecektir?" denilirse cevap
özerkliliktir.

- Rehberlik asla birey adına karar alma süreci değildir.
- Rehberlik asla bireye yol göstermez, bireye yollar / alternatifler gösterir ve bireyin son kararına saygı duyar.

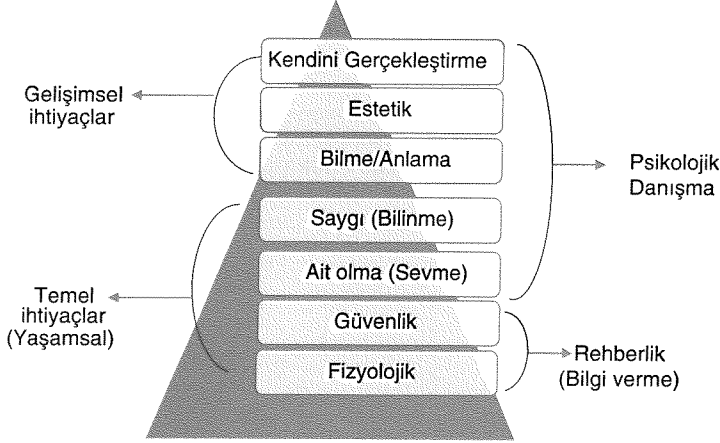
9. **Süreç:** PDR hizmetleri yaşam boyu devam eder. Çünkü kişinin kendi-
ni gerçekleştirme kavramı yaşam boyu devam eder. Rehberliğin nihai
amacı da kişinin kendini gerçekleştirmesini yardımcı olmak olduğun-
dan bu hizmetler yaşam boyu devam eder.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri sadece sorunlu öğrenciler için ge-
rekli değildir. Her birey bu hizmetlerden yararlanma hakkına sahiptir.

MASLOW'UN İHTİYAÇLAR HİYERARŞİSİ VE KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME KAVRAMI

Abraham Maslow ve Hiyerarşisi

- Hümanist (İnsancıl) yaklaşımın en önemli temsilcisidir.
- Her insanın doğuştan itibaren kendini gerçekleştirme potansiyeline sahip olduğunu savunur.
- İhtiyaçlar belirli oranda doyurulduğunda kişi bir üst ihtiyaca geçebilir.

Abraham Maslow (1908-1970)

1. Fizyolojik ihtiyaçlar

- Birincil güdüleridir.
- Yaşamımızı sürdürebilmemiz için gerekli ihtiyaçların tamamı fizyolojik ihtiyaçlar içerisinde yer almaktadır.
- Açlık, susuzluk, yorgunluk ve cinsellik gibi ihtiyaçları kapsamaktadır.

2. Güvenlik ihtiyacı

- Dış dünyanın tehditlerinden korunmak amacıyla barınma ihtiyacının karşılanmasıdır.
- Ev, çadır, saray gibi korunma ihtiyacının karşılanması güvenlik ihtiyacına yöneliktir.

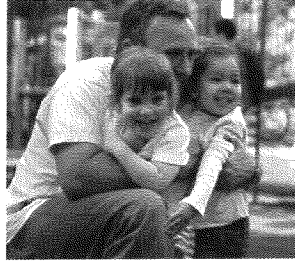
ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Kişinin ekonomik imkânlarını korumaya çalışması da güvenlik ihtiyacına girmektedir.

3. Ait olma (sevme, sevilme) ihtiyacı

- Bireyin insanlarla bir arada olma ihtiyacının doyurulmasıdır.
- Bireyin çevresini sevmesi ve çevresinin kendisini sevmesi, bireyin bulunduğu konuma, mesleğe kendisini ait hissetmesi kişinin ait olma ihtiyacının doyurulmasını sağlar.

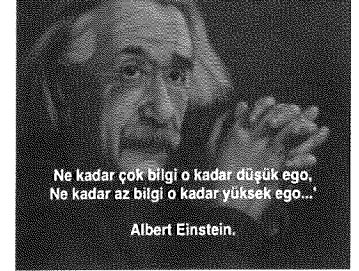
4. Saygı (bilinme) ihtiyacı

- Saygı ihtiyacının temelinde statü yer alır.
- Birey yapmış olduğu faaliyetler ile çevresinden bir saygı bekler.
- Örneğin bir biyoloji uzmanı yaptığı çalışmalar ile insanların gelecekte de bu çalışmalardan faydalanarak kendisinin anılmasını istemesi bu ihtiyaca yöneliktir.

5. Bilme/anlama ihtiyacı

- Kişinin entelektüel ihtiyacıdır. Merak ve keşfetme ihtiyacının doyurulması ile ilgilidir.
- Bireyin başkaları için değil kendi merak ve keşfetme duygusunu geliştirmek için yaptığı eylemlerdir.

6. Estetik

- Estetik ihtiyacının temelinde haz duygusu vardır.
- Temel amaç bireyin yaptığı eylemlerden mutluluk duymasıdır.
- Bireyin tiyatroya, sinemaya, müzeye gitmesi gibi kültürel etkinlikler olabileceği gibi; yemek hazırlamak, güzel giyinmek gibi farklı eylemler de estetik ihtiyacını doyurmaya yöneliktir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Maslow'un hiyerarşisi ile ilgili sorularda eyleme değil, eylemin altında yatan nedene bakılır. Birey eğer tiyatroya arkadaşlarıyla birlikte olmak amacıyla gidiyorsa bu durum ait olma ihtiyacına yöneliktir. Birey eğer tiyatroya veya sinemaya, çevresinin kendisini entelektüel olarak görmesi amacıyla gidiyorsa bu saygı ihtiyacına yöneliktir.

7. Kendini gerçekleştirme

- Her insan kendi potansiyelinde kendini gerçekleştirme eğilimine sahiptir.
- Kendini gerçekleştirme bir süreçtir, yaşam boyu devam eder.
- Kendini gerçekleştiren insanlar sık sık doruk yaşantılar geçirirler.
- Doruk yaşantı, bir olaydan aldığınız yoğun haz ve mutluluk duygusudur.

KENDİNİ GERÇEKLEŞTİREN BİREYLERİN ÖZELLİKLERİ

- Otantikler. Yaşam biçimleriyle, görüşleriyle, hayata bakış açılarıyla diğer insanlardan farklıdır.
- Spontan (doğal) davranırlar. İçi dışı bir insanlardır. İçinden geldiği gibi davranırlar. Bir olaydan duyduğu mutluluğu ya da rahatsızlığı saydam bir şekilde ifade ederler.
- Nüktedandırlar. Mizah anlayışları gelişmiştir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

“Mizah anlayışları gelişmiştir” demekten kasıt kişinin zayıf veya eksik yönleri üzerinden yapılan bir mizah değil, bireyin kendisine özgün bir mizah anlayışı geliştirmiş olmasıdır.

- Münzevi bir yaşam sürmezler. Kafalarını kuma gömmezler. Bu kişiler çevresine, kültürüne ve insanlığa karşı duyarlıdırlar.
- Kültürlenmeye karşı direnç gösterirler. Birey içinde yaşadığı toplumla uyum içindedir ama her kararında toplumu mutlak ölçü almazlar, kendi özgür tercihlerinde de bulunabilirler.
- Az sayıda kişi ile dostluk ilişkisi kurarlar.
- Bağdaşım düzeyleri yüksektir. Tutarlı kişilerdir. Sözleri ile davranışları birbiri ile uyumludur.
- İletişim becerileri yüksektir. Sözlü ve sözsüz iletişimi etkili kullanırlar.
- Atılgandırlar. Bu özellik her bireyin sahip olması gereken bir özelliktir. Atılganlık, çekingenlik ve saldırganlığın ortasındadır. Kelime anlamı ile “hayır” diyebilme olarak tanımlanır.

Carl Rogers’a Göre Kendini Gerçekleştiren Bireyler

- Varoluşsal hayat sürerler, anı yaşarlar.
Önemli: Anı yaşamak amaçsızlık değildir. Bir amaç vardır ama önemli olan o amaç için şu an ne yaptığınızdır.
- Kendini gerçekleştiren bireyler yeni yaşantılara açıktırlar.
- Organizmaya tam güven duyarlar. Bu, bir şeyi yapabileceğine dair bireyin inancının olmasıdır. Bir nevi öz güven ile alakalıdır.
- Psikolojik sağlamlıkları oldukça yüksektir. Bireyin bir amaca ulaşırken karşılaştığı engellere karşı dirençli olmasıdır.

Carl Rogers
(1902-1987)

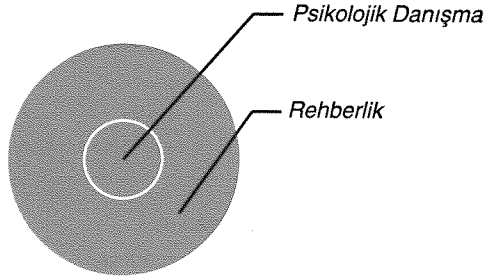

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA ARASINDAKİ FARKLAR

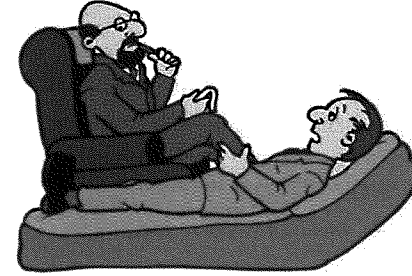
Rehberlik ve psikolojik danışma kavramları iç içe geçmiştir. İki kavram arasında hiyerarşik bir ilişki vardır.

Psikolojik danışma, rehberliğin tam merkezinde yer alan bir kavram iken rehberlik hizmetleri, psikolojik danışma hizmetlerine göre daha geneldir.

Psikolojik Danışma Hizmeti

- Psikolojik danışma hizmeti daha çok **duyuşsal** bir hizmettir. Daha çok müdahale eksenli olarak çalışır.
- Psikolojik danışma hizmetlerini branş öğretmenleri ya da sınıf öğretmenleri veremez. Bu hizmeti sadece psikolojik danışman verebilir.
- Uzmanlık ve teknik bilgi gerektiren bir hizmettir.
- Hipnoz, rüya analizi, dil sürçmesi, yakma, sıcak sandalye, atılma eğitimi gibi özel metotları ancak psikolojik danışmanlar gerçekleştirebilir.

- **Örnek 1:** Bir bireyin korkusunun sistematik duyarsızlaştırma yöntemi ile ortadan kaldırılması, uzman kişilerin bireye müdahale etmesiyle gerçekleşebilir. Bu ise uzmanlık ve teknik bilgi isteyen bir süreçtir.
- **Örnek 2:** Hipnoz uygulaması, psikanalitik tedavi yaklaşımının sıklıkla başvurduğu bir metottur. Bu uygulama uzmanlık ve teknik bilgi gerektirdiği için sadece psikolojik danışmanlar tarafından uygulanabilir.

- Psikolojik danışma hizmeti gündemsiz bir hizmettir. Bu hizmetlerde ne ile karşılaşılacağı önceden belirlenemez.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Gündemsiz olması plansız olduğu anlamına gelmez, psikolojik danışma sürecinde de belirli bir plan vardır. Sadece ne ile karşılaşılacağı belirsizdir.

NOT/ Sizin için öneriliyor

Sınav sorularında psikolojik danışma kavramı kullanılırken “teröpatik ilişki” kavramından bahsedilir. Teröpatik ilişkinin temelini koşulsuz kabul, saygı, empati ve saydamlık oluşturur. Psikolojik danışma, teröpatik ilişkinin en fazla olduğu hizmettir.

Rehberlik Hizmeti

- Rehberlik hizmeti daha çok **bilişsel** bir hizmettir.
- Rehberlik daha çok öğrenciye bilgi verme kapsamında kullanılan bir hizmettir.
- Rehberlik kapsamında öğrenciye eğitsel, mesleki ve kişisel - sosyal bilgi verilir.
- Bilgilendirme süreci bireysel ya da grupla olabilir.
- Rehberlik hizmetlerini okullarda kendi alanları ile ilgili branş öğretmenleri, sınıf rehber öğretmenleri ya da psikolojik danışmanlar verebilir.
- Rehberlik için doğrudan uzmanlık şartı aranmaz.
- Rehberlik gündemli bir hizmettir. Rehberlik hizmetinin “Ne zaman?” “Nasıl?” ve “Kime?” sunulacağı önceden belirlenir. Rehberliğin sistemli olması ilkesine uygun olarak bir plan hazırlanır.

DİKKAT/ Sizin için öneriliyor

Öz güven eksikliği yaşayan bir öğrenciye bu durumu ortadan kaldıracak yardım hizmeti psikolojik danışma hizmetidir. Ancak uzman kişinin sınıfa gelip öğrencilere öz güveni artırmanın yollarını anlatması, rehberlik hizmetidir.

PDR'DE ETİK İLKELER

Bir danışman ile bir danışan arasındaki uyulması gereken bazı ilkeler vardır. Danışmanlar bu ilkelere uymazsa danışan ile danışman arasındaki rapport (saygı - güven) ilişkisi bozulur.

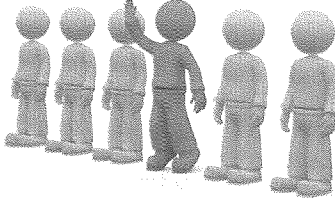
İlkeler**1. Gizlilik**

- Danışan ile danışman arasındaki rapport ilişkisinin kurulması için gereklidir.
- Danışman eğer danışanın bilgilerini danışandan izin istemeden yayıyorsa bu durum gizlilik ilkesinin ihlaline yol açar.

2. Gönüllülük

- Birey ne kadar gönüllü olursa rehberlik hizmetlerinin verimliliği o kadar artar.
- Sadece kriz durumlarında gönüllülük aranmaz.

3. Değer aktarımı yapma

- Danışman eğer danışana değer aktarımı yapıyorsa danışanı koşulsuz kabul etmiyor demektir.
- Değer aktarımı demekten kasıt empoze etmektir.
- Danışman danışanın durumunu gözeterek ona ne için olursa olsun dinî, siyasi, ahlaki, felsefi, dünya görüşünü empoze etmeye çalışırsa değer aktarımı yapmış olur.
- Değer aktarımı yapan bir danışman danışanına saygı duymaz. Saygı ve koşulsuz kabul olmazsa PDR hizmeti mümkün değildir.

4. Mesleği kötüye kullanma (Çoklu ilişkiler)

- Danışman ile danışan arasında profesyonel bir ilişki olması gerekir.
- Profesyonel ilişkinin dışına çıkılması PDR'deki etik ilkelere aykırılık taşır.
- Danışman ile danışan arasında duygusal bir ilişki bağının kurulması mesleği kötüye kullanmak olarak kabul edilir. Böyle bir bağ kurulduğunda artık danışma sürecinin devam etmesi mümkün değildir. Çünkü bu süreçte saydamlık zarar görür.
- Danışman kendi aile üyeleriyle, çevresindeki yakın arkadaşlarıyla PDR ilişkisine girmez çünkü girdiğinde saydamlık olmaz.

5. Bireye ve topluma karşı sorumluluk

- Bireye karşı sorumluluk, bireyin karar verme becerilerine katkı sağlamaktır. Danışman danışanın kendi kararlarını vermesini ve kendine yeten bir birey olmasını sağlayabilmelidir.
- Danışmanlar topluma zarar verecek olan danışanlar için de gerekli güvenlik önemlerini almalıdır.
- Toplumun huzurunu ve refahını bozabilecek bütün nitelikleri gözetmek zorundadır.

6. Mesleki sınırlarını aşan konulara girmeme (Uzmanlık)

- Sınıf rehber öğretmeni ve okul rehber öğretmeni kendi sınırlarını aşan konulara girmemelidirler.
- Ailesiyle çatışma yaşayan bir öğrenciye sınıf rehber öğretmeni yardım edemez. Sınıf rehber öğretmeni bu öğrenciyi okul rehber öğretmenine sevk etmelidir.
- Okul rehber öğretmeni akıl ve ruh sağlığı bozukluğu olan bir kişiye yardım edemez. Okul rehber öğretmeni bu öğrenciyi psikiyatra sevk etmelidir.
- Bu ilke kapsamında danışana ilgili konularda uzman kişiler yardım etmekte ve bu durum da hizmet kalitesini artırmaktadır.

7. Para

- PDR'de para profesyonel bir ilişkinin sonucudur.
- Danışma süreci ile ilgili belirlenen bedeli eğer danışan maddi imkânsızlıklardan dolayı karşılayamıyorsa danışman, danışan kişiyi bedelsiz hizmet veren kuruluşlara sevk etmelidir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Danışman, danışan kişiye herhangi bir indirim yaparsa bu sefer çoklu ilişkiler ilkesini ihlal etmiş olur.

REHBERLİK MODELLERİ VE GELİŞİMSEL REHBERLİK

Rehberlik Modelleri

1. Parsons modeli

2. Eğitimle kaynaştırılmış model (Brewer)

3. Klinik yaklaşım (Williamson)

4. Karar vermeye yardımcı model (Jones - Tiedman-Katz)

5. Gelişimsel rehberlik (Mathiewson)

- Rehberlik, Parsons modeli ile başlamıştır.
- Rehberlik önce mesleki rehberlik olarak başlamıştır. Günümüzde geldiği nokta ise gelişimsel rehberliktir.

1. Parsons Modeli

- 1905'li yıllarda ortaya atılmış bir modeldir.
- Sanayi Devrimi sonrasında işçi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Frank Parsons kurduğu meslek laboratuvarında bu işçi ihtiyacını karşılamaya yönelik bir model geliştirmiştir.
- Bu model daha sonra "özellik - faktör kuramı" olarak kullanılacaktır.
- Parsons önce işin daha sonra bireyin özelliklerini belirlemiştir. Eğer iş ile bireyin özellikleri tutarlıysa ikisini bir araya getirmiştir.
- Bu model İŞKUR uygulamalarına da yakındır.

Frank Parsons (1854- 1908)

2. Eğitimle Kaynaştırılmış Model (Brewer)

- Rehberliğin eğitim kurumlarında kullanıldığı ilk modeldir.
- Rehberliğin okullarda sadece bir ders olarak okutulması gerektiğini öne süren modeldir. Bu nedenle çağdaş olarak kabul edilmez.

NOT/ Sizin için öneriliyor

Günümüzde 8. sınıf düzeyinde mesleki rehberlik kapsamında kullanılan rehberlik saat uygulamasının temelleri eğitimle kaynaştırılmış modeldir.

3. Klinik Yaklaşım Modeli (Williamson)

- Rehberlik hizmetlerinin ilk kez bireye indirgendığı modeldir.
- Rehberliğin bireylere dönük olduğunu ancak yalnızca sorunlu bireylere dönük olduğunu savunmuştur.
- Bu rehberlik modeli, rehberliğin tüm bireylere dönük olduğu ve yaşam boyu sürdüğü ilkesine ters düşmektedir.
- Klinik yaklaşım rehberlikte toplu dosya sisteminin ve bugünkü çağdaş bireyi tanıma tekniklerinin temellerini atmıştır.

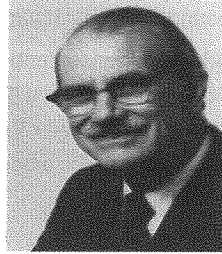

4. Karar Vermeye Yardımcı Model (Jones - Tiedman - Katz)

- Rehberlik hizmetlerinin tüm bireylere dönük olduğunu savunmuştur.
- Günümüz dünyasında insanların karar verme sürecinde alternatiflerinin artması ile bireyin karar verme süreci zorlaşmıştır.
- PDR hizmetleri, alternatifler karşısında bireyin sağlıklı karar vermesine yardımcı olur.
- Kişinin meslek, okul ve eş seçmesi gibi hayatında önemli kararlar almasına yardımcı olan modeldir.

5. Gelişimsel Model (Mathiewson)

- En çağdaş rehberlik modelidir.
- Bireyin içinde bulunduğu gelişim döneminde gerçekleştirilmesi gereken kritik görevleri kazanması için sunulan bir modeldir.
- Kişi kritik dönemleri sağlıklı atlatamazsa mutlu olamaz. Bunu savunan kişi, gelişim psikolojisinde gelişim görevleri modelini oluşturan Havighurst'tur.
- Gelişimsel rehberlik modeli, Havighurst'un modeli üzerine kurgulanmıştır.

Robert J. Havighurst (1900-1991)

NOT/ Sizin için öneriliyor

Gelişimsel rehberlik, kritik dönem kavramı üzerine kurgulanmıştır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Günümüzde, dünyada ve Türkiye'de kullanılan rehberlik modelidir.

- Rehberlik, **geleneksel model** ve **gelişimsel model** olarak ikiye ayrılabilir.

DİKKAT/ Sizin için öneriliyor

"Geleneksel model" demek kötü ve eski bir model demek değildir. Çünkü rehberliğin temelinde her şekilde birey yer almaktadır.

Geleneksel Model	Gelişimsel Model
■ Sadece sorunlu bireylere dönük bir hizmettir.	■ Tüm bireylere dönüktür.
■ Tepkiseldir, sadece sorun varsa müdahale edilir.	■ Tepkisel değil, öngörüseldir. Bireyin içinde bulunduğu dönemde ortaya çıkacak problemleri önlemeyi amaçlar.
■ Öğretim programlarıyla ayrııştır. Öğretim ile rehberliği ayrı tutar.	■ Rehberlik öğretim programlarıyla iç içedir.
■ Uzman odaklıdır. Rehberlik etkinlikleri tamamen psikolojik danışman tarafından yürütülür.	■ Uzman odaklı değil, öğretmen odaklıdır. Bireyin kritik dönem sürecinde sınıf öğretmenleri de sorumlu olmalıdır. Hatta tüm okul personelinin süreçte rol alması gerektiğini savunur.
■ Merkezileşmiş uzmanlaşmış model olarak da geçmektedir. Bütün rehberlik hizmetleri uzman kişinin çevresinde merkezileşmiştir.	■ Rehberlik merkezileşmemiş uzmanlaşmamış bir yapıdadır. Okuldaki tüm personellerin sorumluluğu vardır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

İki modelde de amaç, bireyin kendini gerçekleştirme sürecine katkı sağlamaktır.

Türkiye’de Rehberliğin Tarihçesi

- Türkiye’de ilk rehberlik hizmetleri 1950 yıllarında Marshall Planı kapsamında başlamıştır.
- İlk kez Gazi Üniversitesinde PDR bölümü üzerinde çalışmalar yapılmıştır.
- Türkiye gelişimsel rehberlik modeline 2005 yılından itibaren “Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı (KPDR)” ile geçiş yapmıştır. Bu program MEB tarafından hazırlanmıştır.

KAPSAMLI PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK PROGRAMI (KPDR)

Özellikleri

- Kritik dönem odaklıdır.
- Sınıf içi rehberlik etkinliklerinin yürütülmesinden sorumlu olan kişi sınıf rehber öğretmenidir.
- Öğretim programı ile iç içedir.
- Okuldaki tüm personelin katılımıyla gerçekleşir.

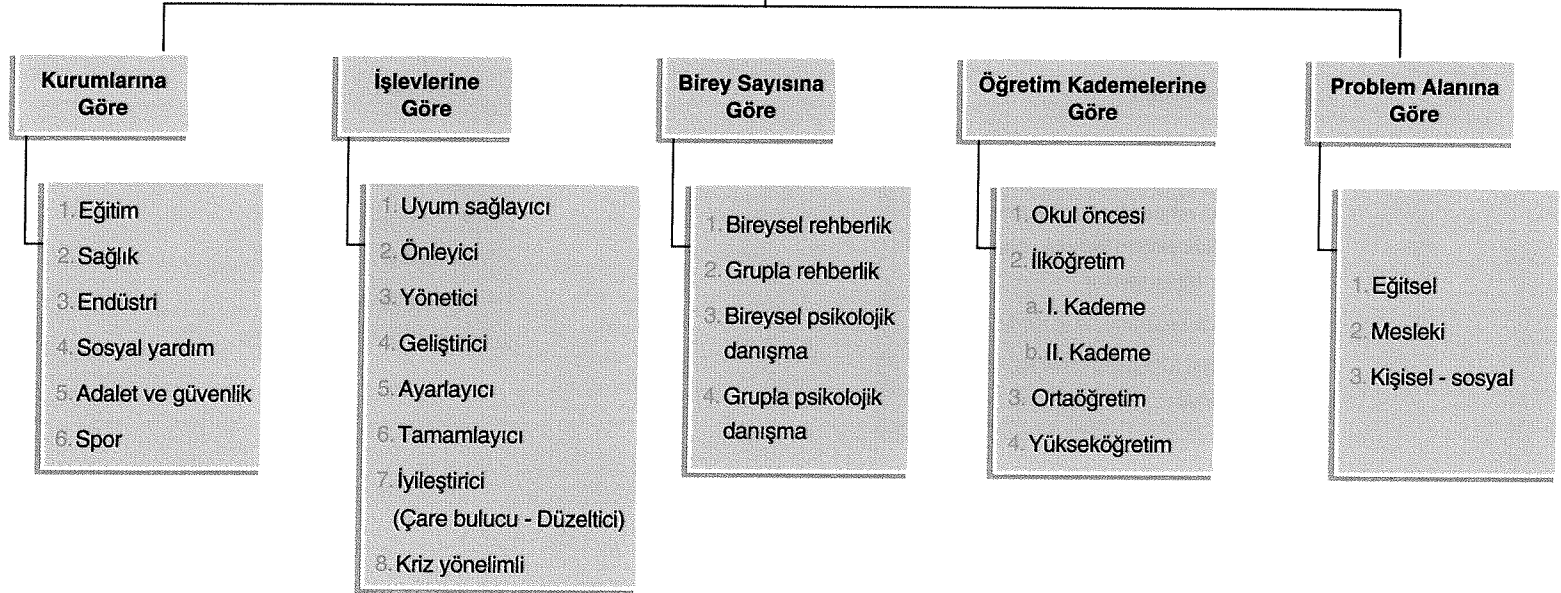
Boyutları

1. Rehberlik müfredatı
2. Bireysel planlama
3. Müdahale hizmetleri
4. Sistem desteği

REHBERLİK TÜRLERİ

DİKKAT/Sizin için öneriliyor

ÖSYM soru sorarken tek bir soruda "işlevlerine göre", "problem alanına göre", "hizmet alanına göre" şeklinde sizlerden cevap isteyebilir. Böyle bir soruda rehberliğin hangi boyutunda olduğuna kesinlikle dikkat edilmesi gerekiyor.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin asıl alanı eğitimidir.

Kurumlarına Göre Rehberlik

1. Eğitim Alanında Rehberlik

- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin asıl alanı eğitimidir.
- Okullarda öğrencilere sunulan rehberlik hizmetleri eğitim alanı içerisinde yer almaktadır.
- Eğitim alanındaki rehberliğin temel amacı öğrencilerin bedensel, zihinsel, psikolojik ve sosyal yönlerden Türk Millî Eğitiminin amaçlarına uygun bir şekilde yetiştirilmesi ve kendilerini o yönde geliştirmeleridir.

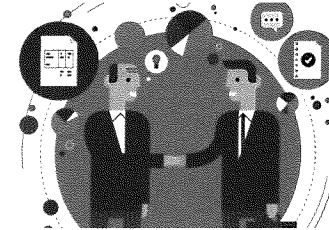
2. Sağlık Alanında Rehberlik

- Sağlık alanında bilgilendirme amacıyla yapılan çalışmalar, çocuklarla yürütülen sağlık taramaları ile ilgili çalışmalar, akıl ve ruh sağlığı hastanelerinde yürütülen çalışmalar rehberlik hizmetlerinin sağlık kurumlarına yansımalarıdır.

3. Endüstri Alanında Rehberlik

- Rehberlik hizmetleri ilk kez Parsons modeli ile mesleki rehberlik kapsamında başlamıştır.
- Rehberliğin mesleki alanda başlamış olması, endüstri alanında rehberliğin önemini artırmıştır.
- Endüstri alanında rehberliğin iki önemli çalışması vardır. Bunlar;
 - İşe uygun eleman seçme ve iş yerinde performans artırımı ile ilgili yürütülen çalışmalardır.

Günümüzde endüstri alanında rehberliğin en önemli çalışma alanı **mobbing**'tir. Mobbing psikolojik taciz demektir. Eğer bir iş yerinde mobbing varsa bu durum iş yerindeki verimliliği düşürecektir.

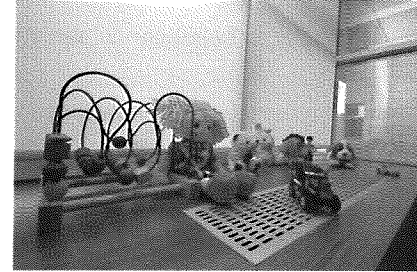
4. Sosyal Yardım Hizmetleri Alanında Rehberlik

- Yaşlı bakım evleri, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu, Kızılay gibi kurumlarda uygulanan rehberlik hizmetleridir.
- Yaşlı bakım evlerindeki bireylerde ölüm korkusu ve kaygının birey üzerinde yarattığı tahribat ile başa çıkabilme, rehberliğe duyulan ihtiyacı artırmaktadır.
- Çocuk esirgeme kurumlarındaki çocukların yaşadığı travma, çocuklara uygulanan şiddet vakaları bu kurumlardaki rehberliğin ihtiyacını artırmaktadır.

5. Adalet ve Güvenlik Alanında Rehberlik

- Özellikle çocuk mahkemelerinde çocukların kendilerini rahat hissedebilecekleri bir psikolojide ifade verebilmeleri için rehberlik hizmeti verilmektedir.
- Ceza ve tevkif evlerinde bireylerin ilgi alanlarına uygun olarak çeşitli hobiler elde edilmesi amacıyla yapılan uygulamalar adalet alanında rehberlik hizmetleridir.

Güvenlik alanında rehberlik, polis ve asker teşkilatımıza verilen hizmettir. Terör olaylarının asker ve polis üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin azaltılması, polisler için öfke kontrol eğitimi ve iletişim becerileri gibi konularda rehberlik desteği sağlanması amaçlanmaktadır.

6. Spor Alanında Rehberlik

- Sporculara psikolojik sağlık hizmetleri verilerek seyircilerin sporcu üzerinde yaratabileceği olumsuz etki azaltılır.
- Motivasyon ve öz güven gibi konularda da sporculara rehberlik yardımı yapılmaktadır.

İŞLEVLERİNE GÖRE REHBERLİK

1. Uyum Sağlayıcılık İşlevi

- Uyum sağlayıcılık denildiğinde özellikle oryantasyon hizmeti akla gelmelidir. Oryantasyon hizmeti yapı itibarıyla yeni duruma uyum sağlama olarak kabul edilir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Bir soruda eğer oryantasyon hizmeti geçiyorsa önce uyum sağlayıcılık akla gelmelidir.

- Yeni bir işe başlama, yeni bir okula başlama, sistemdeki yeni bir değişikliğe adapte olma oryantasyona örnekler.
- Ülkemizde okul öncesi ve ilköğretim 1. sınıf öğrencilerinin okula bir hafta önce başlamalarının amacı, öğrencilerin okula uyum sağlamalarına yardımcı olmaktır.
- Uyum sağlayıcılığın birinci işlevi oryantasyondur.
- Uyum sağlayıcılığın ikinci işlevi tarihsel zamana uyumdur. Tarihsel zamana uyum bireyin içinde bulunduğu zamana uyum sağlamasıdır. Yani zaman içinde gelişen teknolojik değişimlere veya giyim tarzındaki değişime uyum sağlamaktır.
- Uyum sağlayıcılığının üçüncü işlevi, bireyin kendi niteliklerine uyum sağlamasıdır. Bir nevi bireyin kendine uyum sağlamasıdır.
 - **Örnek:** Ders çalışmayan bir bireyin ders çalıştığını kabul etmesi kendine uyum sağlamadığını göstermektedir. Birey kendi niteliklerini kabul etmeli ve buna uyum sağlamalıdır.

B

2. Önleyici İşlev

- İstenmeyen bir durum ortaya çıkmadan önce tedbir alma ekseni bütün çalışmalar önleyicidir.
- **Örnek:** Sınav yaklaştıkça bireyde sınav kaygısı artmaktadır. Bu durumu görüp sınav yaklaşmadan önce sınav kaygısı ile başa çıkma yolları üzerine bir çalışma yapılırsa bu rehberliğin önleyici işlevine yöneliktir.

- Ergenlik döneminde, ergen birey ve aile arasında çatışmalar ortaya çıkar. Bu durum olmadan önce anne - baba eğitimi yaparak ergenlerle sağlıklı ilişkiler kurma konulu bir çalışma yapılması, rehberliğin önleyici işlevine yöneliktir.
- Bir çocuğu gelecekte olumsuz davranışlar kazanmasın diye spora yazdıran aile, rehberliğin önleyici işlevine yönelik bir eylemde bulunmuştur.

DİKKAT/Sizin için öneriliyor

Bir okul rehber öğretmeni, okula yeni gelen öğrencilerin okul sistemini tanıması, okulun kurallarını, işleyişini, programını ve yetkili kişileri öğrenmeleri amacıyla okulda bir oryantasyon uygulaması yaptıysa bu uygulama, rehberliğin öncelikle uyum sağlayıcılık işlevine yöneliktir. Ancak okul rehber öğretmeni okula yeni gelen öğrencilerin okulda disiplin problemi çıkarmaması için onlara okul kurallarını tanıtıcı bir program uyguladıysa bu sefer oryantasyonun önleyici işlevi uygulanmış olur.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Soruda oryantasyon yazdığı için cevap mutlaka uyum sağlayıcılık değildir. O yüzden soruyu dikkatli okumamız gerekiyor.

- Önleyicilik işlevi soruda mutlaka sorun ortaya çıkmadan önce yapılan eylemler değildir. Bir olumsuz durum ortaya çıktıktan sonra da o durumun daha fazla büyümesini engellemek de önleyici işleve girer.
- **Örnek:** Günde bir paket sigara içen birinin günde bir paketten daha fazla sigara içmesini engellemeye çalışmak amacıyla verilen hizmet de rehberliğin önleyici işlevidir.

3. Yöneltilici İşlevi

- Yöneltilici işlevin temelinde bireyi tanıma hizmeti vardır.
- Bireyi tanıtmadaki asıl amaç, bireyin kendini tanımasına yardım etmektir.
- Birey tanıdıktan sonra bir eğitsel kola, alan seçimine, sosyal kulübe, üst eğitim kurumuna, mesleğe, kültürel-sosyal aktivitelere, RAM'a, hastaneye, adliyeye, psikoloğa, psikiyatra gönderilmesi rehberliğin yöneltilici işlevine yöneliktir.
- **Örnek 1:** Bir okul rehber öğretmeni, öğrencilere uyguladığı yetenek ve ilgi envanteri sonucunda öğrencileri bir mesleğe yönlendirmektedir. Bu öğretmen, rehberliğin yöneltilici işlevini uygulamıştır.

- **Örnek 2:** Bir okul rehber öğretmeni dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğundan şüphelendiği öğrencisini okulun bağlı olduğu Rehberlik ve Araştırma Merkezine (RAM) göndermiştir. Burada öğretmen rehberliğin yöneltilici işlevini kullanmıştır.

- Rehberliğin yöneltme işlevi, rehberlik hizmetleri içerisinde kullanılan yöneltme ve sevk etme hizmetlerini kapsar.

DİKKAT/ Sizin için öneriliyor

Normalde yöneltme ve sevk ayrı bir hizmettir. Ancak "Yöneltme ve sevk bir araya gelmesiyle ortaya çıkan rehberlik işlevi nedir?" diye bir soru sorulduğunda cevabı yöneltici işlevdir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Bir öğrenciyi RAM'a göndermek sevk işlemidir. Zira burada öğretmen kendisinin profesyonel olmadığı bir konuda öğrenciyi profesyonel hizmet alacağı bir yere göndermiştir. Bir öğrenciyi eğitsel bir kola gönderen öğretmen ise burada yöneltme işlevini kullanmıştır.

Ayarlayıcılık işlevi ve tamamlayıcılık işlevi birbirine benzemekle birlikte birbirinden ayrı iki işlevdir.

5. Ayarlayıcı İşlev

- Doğrudan programlara dönük bir işlevdir.
- Okul rehberlik ve öğretim programlarının işlevsel hâle getirilmesidir.
- Bir okul rehber öğretmenin okulun yıllık rehberlik programını hazırlaması ayarlayıcı işlevdir.
- Bireyselleştirilmiş eğitim programının oluşturulması ayarlayıcı işleve yöneliktir.
- Yapılan programlar "dirik"tir. Kendini günceller.

Her iki işlev de doğrudan öğrencilere dönük bir işlev değildir.

Benzerlikleri**6. Tamamlayıcı İşlev**

- Öğretmen ve yöneticilere yönelik bir işlevdir.
- Okul rehberlik etkinlikleri, öğretim etkinliklerinin tamamlayıcısıdır.
- PDR hizmetleri eğer okuldaki öğretim etkinliklerini tamamlayan bir etkiye sahipse bu işlevin adı tamamlayıcılıktır.
- Bir öğretmen ya da okul müdürünün okuldaki etkinlikler üzerindeki eksikliklerinin rehberlik hizmetleri tarafından tamamlanmasıdır.

4. Geliştirici İşlev

- Bireyin içinde bulunduğu kritik dönemi sağlıklı bir şekilde atlattması için kullanılan rehberlik işlevidir.
- **Örnek:** Ergenlik döneminde bulunan 18 yaşındaki Ayşe, mesleki karar verme aşamasındadır. Ayşe'nin sağlıklı meslek seçimi süresince okul rehber öğretmeninden aldığı rehberlik yardımı, rehberliğin geliştirici işlevine yöneliktir.
- Bir bireyin olumlu bir davranışını daha olumlu yapmak da geliştirici işleve yöneliktir.
- **Örnek:** Etkili ve verimli ders çalışan Mert'in okuma ve dikkat stratejileri konusunda daha hızlı çalışmaya başlaması geliştirici işleve yöneliktir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Bir soruda Freud, Erikson ya da Piaget'in dönemlerinden bahsediliyorsa aklımıza geliştirici işlevi gelmelidir.

7. İyileştirici İşlev

- Yaşam içinde istenmeyen davranışın düzeltilmesi, yani ortadan kaldırılmasıdır.
- Düzeltme, iyileştirme, sağaltma ifadelerinin tamamı iyileştirici işlev için kullanılır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Bütün fobik davranışlarımızın temelinde iyileştiricilik vardır. Karanlıktan korkma, uçaktan korkma, köpekten korkma gibi davranışları ortadan kaldırmak iyileştirici işlevdir.

- İstenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için yapılan işlemler iyileştirici işlevdir.

DİKKAT/Sizin için öneriliyor

Bir bireyin uyuşturucu kullanmasına müdahale etmek, sürekli kriz yarattığı için iyileştirici işlev değil kriz yönelimli işlevdir.

8. Kriz Yönelimli İşlev

- Bireyin hayatında yıkıcı bir etkisi olan davranışın etkisini azaltmak amacıyla uygulanır.
- Yıkıcı davranış aniden ortaya çıkar ve mutlaka müdahale edilmesi gerekir.
 - Örnek: Bütün doğal afetler, bütün ölümler, anne-babanın boşanmasının çocuk üzerindeki etkisi, ülkemizde yaşanan 15 Temmuz Darbe Girişimi'nin vatandaşlar üzerinde yarattığı etkiler gibi durumlarda uygulanan rehberlik işlevi, kriz yönelimli işlevdir.

BİREY SAYISINA GÖRE REHBERLİK

Rehberlik

- Rehberlik bilişsel bir hizmettir.
- Rehberlik hizmetini vermek için uzmanlık aranmaz. Sınıf rehber öğretmeni, branş öğretmeni ya da psikolojik danışman bu hizmeti verebilir.
- Rehberlik hizmetinde bilgi verme ön plandadır.
- Yapı itibarıyla gündemli bir hizmettir.

Bireysel Rehberlik

- Öğrencilerin ihtiyaç duydukları bir konuyla ilgili bilgi verilirse buna bireysel rehberlik denir.

Grupla Rehberlik

- Öğrencilerin ihtiyaç duydukları bir konuyla ilgili birden fazla öğrenciye bilgi verilirse buna grupla rehberlik denir.

Psikolojik Danışma

- Psikolojik danışma duyuşsal bir hizmettir.
- Psikolojik danışma hizmetini verebilmek için uzman olmak zorunludur. Bu hizmeti sadece psikolojik danışman (okul rehber öğretmeni) verebilir.
- Uzmanlık ve teknik bilgi gerekmektedir.
- Yapı itibarıyla gündemsiz bir hizmettir.

Bireysel Psikolojik Danışma

- Bir danışman ile bir danışan arasında karşılıklı teröpatik ilişki odaklı, ortalama 40-60 dakika devam eden ve 8 - 12 seans sonucunda tamamlanması amaçlanan bir yardım sürecidir.

Grupla Psikolojik Danışma

- Danışman, grupla psikolojik danışmada grubun lideridir.
- 6-10 danışan vardır ve danışanlar sorunları açısından homojendir.
- Danışman-danışan ve danışan-danışan arasında teröpatik ilişki söz konusudur.
- Ortalama 80 - 100 dakika sürer ve ne zaman biteceğine grupla birlikte karar verilir.

DİKKAT/Sizin için öneriliyor

Bireysel psikolojik danışma ve grupta psikolojik danışma arasında farklar vardır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Hangi hizmet sunulursa sunulsun danışmanın çözemediği durumlarda, danışanı sevk hizmeti ile daha etkili bir uzmana göndermek gerekmektedir.

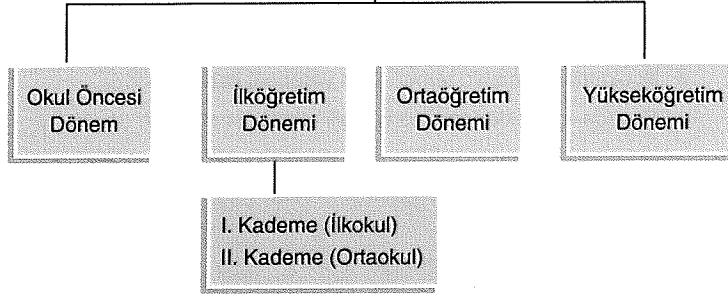
Bireysel Psikolojik Danışma

- Danışan derinlemesine incelenir.
- Ekonomik değildir.
- Gizlilik daha kolay sağlanır.
- Danışanın kendini açması daha kolaydır.
- Öfke, kontrol problemi gibi durumlarda bireysel psikolojik danışma daha kullanışlıdır.

Grupa Psikolojik Danışma

- Danışanlar yüzeysel incelenir.
- Ekonomiktir.
- Kişilerin yalnız olmadığı hissi yaşanır.
- Danışanların birbirine yardımcı olması sağlanır.
- Danışmanın görev sorumluluğu daha fazladır.
- Bağımlılık tedavilerinde, deneyim paylaşımı gibi durumlar etkili olduğu için grupta psikolojik danışma daha kullanışlıdır.

ÖĞRETİM KADEMELERİNE GÖRE REHBERLİK

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin en önemli olduğu dönem, okul öncesi dönemdir. Çünkü 0-6 yaş dönemi kişilik gelişiminin hemen hemen %80'inin tamamlandığı bir dönemdir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine en çok ihtiyaç duyulan dönem ortaöğretim dönemidir. Çünkü bu dönemde ergenlik dönemi vardır.

Okul Öncesi Dönem

- Kişisel-sosyal rehberlik ön plandadır.
- Bu dönem kişilik gelişiminin temelidir.
- Freud'a göre bu dönem bireyde oral, anal ve fallik dönem yaşanmaktadır.
- Erikson'a göre bu dönem bireyde güven, özerklik ve girişimciliğin temellerinin atıldığı bir dönemdir.
- Bu dönemde bireyde kendini tanıma nitelikleri gelişir.
- Mesleki olgunluk kavramının başlangıcıdır.
- Eğitsel rehberlik kapsamında çocuğa oryantasyon hizmeti verilir. Bireyin yeni geldiği okula uyum sağlaması amaçlanır.
- Rehberlik etkinlikleri sınıf rehber öğretmeni eliyle yürütülür.
- Rehberlik etkinlikleri tamamen oyun temellidir. Bu dönemde çocuğu tanımak için oyunlar kullanılır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Oyun terapisi bu dönemde çocuğun bastırılmış ihtiyaçlarını, dürtülerini, konuyla ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etme aracıdır.

- Aile eğitimi bu dönemde oldukça önemlidir. Bireyin okulda gördüğü davranışlar ile aile içindeki davranışların tutarsız olması bireyi olumsuz etkiler.

İlköğretim Dönemi

İlköğretim dönemini **I. kademe** ve **II. kademe** olarak iki alt dönemde inceleyebiliriz.

a) I. Kademe (1, 2, 3 ve 4. sınıf)

- Rehberlik hizmetleri durağandır.
- Bu dönemde çocuğun haz aracı oyundur.
- Karşı cinsle etkileşim bu dönemde oldukça sınırlıdır.
- Rehberlik hizmetlerinin odaklandığı yer eğitsel rehberliktir.
- Erikson'a göre bu dönem, "başarıya karşı başarısızlık" dönemidir.

- Çocuğun bu dönemde başarı duygusu desteklenmelidir.
- Rehberlik etkinlikleri, sınıf rehber öğretmeni eliyle yürütülür.
- Bu dönemde çocuk daha ciddi kuralların olduğu bir okula geldiği için oryantasyon hizmeti verilir.
- İlk okuma yazma ve temel işlem yeteneği kazandırılır.
- Çocuğa meslekleri tanıma ile ilgili etkinlikler sunulur.

b) II. Kademe

- I. kademenin durağanlığı söz konusu değildir.
- İkincil cinsiyet özellikleri ve bununla başa çıkma becerisi öne çıkmıştır.

NOT/ Sizin için öneriliyor:

Kız ve erkek çocuklar, vücutlarında meydana gelen değişikliklere uyum sağlayamadığı takdirde birtakım sorunlarla karşılaşır. Kendisindeki değişikliği çevresine ifade etmekte güçlenen bireyler içe kapanma eğilimi gösterirler. Bu sebeple çocuklarda meydana gelen değişiklikler için çocukların rehberlik hizmetleri kapsamında bilgilendirilmeleri gerekir.

- Bu dönem çocuk kendini ve karşı cinsi tanıma eğilimi gösterir. Karşı cinse ilgi bu dönemde artık başlamıştır.
- Çocuk mesleki anlamda kendini tanımaya başlamıştır. Çocuk artık kendi ilgi, yetenek ve değerlerini anlamaya başlamaktadır.
- Bu dönemde önemli sorunlardan birisi liseye geçiş sınavlarıdır. Sınav yaklaştıkça öğrencilerde sınav kaygısı arttığı için bireylere kaygı ile başa çıkma yolları öğretilmektedir.
- Rehberlik bu dönemde kişisel - sosyal alana doğru ağırlık kazanmaya başlamıştır.

Ortaöğretim Dönemi

- Bu dönemde eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal rehberlik alanları ile ilgili sorunlar fazladır.
- Rehberlik etkinliklerinde mesleki ve kişisel - sosyal rehberlik yoğundur.
- Erikson'a göre bu dönem bireyin "kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası" yaşadığı dönemdir.

- Bu dönemde birincil cinsiyet özellikleri ve bunun ortaya çıkardığı durumlarla başa çıkma eğilimi vardır. Artık ergen bireylerde kadınsı ve erkek rollerin oturmaya başladığı bir dönemdir.
- Ergen birey ile aile arasında çatışma söz konusudur. Bu nedenle kişisel-sosyal rehberlik ön plandadır.
- Akran ilişkileri önemlidir.
- Öğretmenlerle olan ilişkiler desteklenmelidir.
- Okul bünyesindeki olumsuz davranışların ortadan kaldırılabilmesi için sosyal kulüp çalışmaları yürütülmelidir.
- Üst eğitim kurumu ile ilgili bilgilendirme yapılmalıdır.
- Üniversiteye geçiş sınavlarından dolayı öğrencilerde sınav kaygısı artmaktadır. Bu nedenle öğrencilerde sınav kaygısını azaltmaya yönelik önlemler alınmalıdır.
- Bu dönem mesleki karar verme evresidir. Bu dönemde bireyin mutlak bir şekilde mesleki danışmaya ihtiyacı vardır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Rehberliğe en çok ihtiyaç duyulan dönem ortaöğretim dönemidir.

Yükseköğretim Dönemi

- Rehberlik hizmetleri kişisel-sosyal alana dönüktür.
- Aileden uzaklaşma ve bununla başa çıkma becerisine yönelik çalışmalar yapılır.
- Bireyin gitmiş olduğu şehre uyum sağlayamaması bu dönemde uzmanların karşısına çıkabilmektedir. Böyle bir durum yaşayan bireylere psikolojik danışma hizmeti sunulmaktadır.
- Burs, yurt, kredi ve ek iş olanakları gibi konularda öğrencilere bilgilendirme yapılır.
- Kariyer planlaması bu dönemde önemlidir. Bireylere üniversite süresince nasıl bir kariyer planlayacaklarına yönelik hizmet verilir.
- Bireyler bu dönemde kendi hayatlarına uygun olarak geleceklerini paylaşacakları bir eş seçme sürecine girebilirler. Bu alanda bireylere sağlıklı karar alabilmeleri için rehberlik yardımı yapılır.
- Bu dönemdeki bireyleri ait olduğu ülkenin ve dünyanın sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi yönden meydana gelen gelişmelerine duyarlı olmaları yönünde bilinçlendirmek amaçlanır.

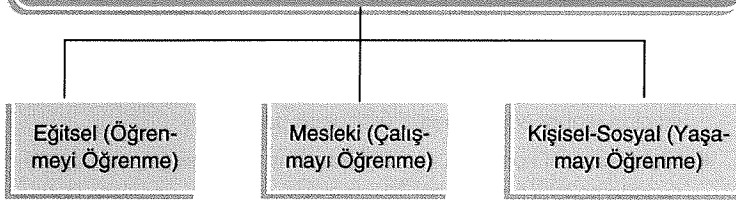

KARIYER PLANLAMASI

PROBLEM ALANINA GÖRE REHBERLİK

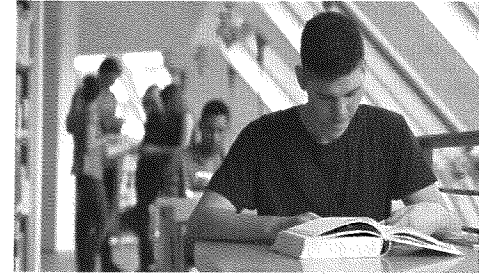
DİKKAT/ Sizin için öneriliyor

Problem alanına göre rehberlik sorularında neden - sonuç ilişkili bir soru sorulursa soruda öncelikle nedene bakmamız gerekiyor. Neden, hangi problem alanına yönelikse ona göre cevap verilir. Ancak yine de neden - sonuç ilişkisi olan bir soruda "öncelikle" deniliyorsa kişisel-sosyal rehberliğin her zaman önceliğinin olduğunu bilmeliyiz.

1. Eğitsel Rehberlik

- Bireyin eğitim hayatında maksimum düzeyde verim elde etmesi amacıyla kullanılır.
- Eğitim-öğretim ile ilgili bütün çalışmalar eğitsel rehberlik alanının içerisindedir.
- Bu hizmeti psikolojik danışman, sınıf rehber öğretmenleri ve branş öğretmenleri verebilir.
- Eğitsel rehberliğin çalışma alanları;
 - Sınav kaygısı ve başa çıkma yolları

- Özel eğitim gerektiren bireyler ile yapılan çalışmalar (Bireyselleştirilmiş eğitim programı ve bireyselleştirilmiş öğretim programı oluşturmak)
- Oryantasyon (yeni duruma alıştırma) hizmeti
- Etkili ve verimli ders çalışma becerisi
- Planlı çalışma alışkanlığı
- Hızlı okuma teknikleri eğitimi
- Farklı (yaratıcı) not alma teknikleri
- Genel uyarılmışlık hâli ve öğrenmeye etkisi
- Okul içi alan seçimi (sözel, sayısal ve eşit ağırlık vb.)
- Okullarda sürdürülen eğitsel kol ve kulüp çalışmaları
- Üst eğitim kurumları ile ilgili bilgilendirme

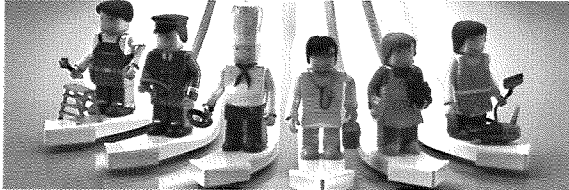

NOT/ Sizin için öneriliyor

Üst eğitim kurumları ile bilgilendirme hem eğitsel rehberliğin hem mesleki rehberliğin içerisinde yer almaktadır. Eğer soruda üst eğitim kurumlarına dönük bilgilendirme derse bunu eğitsel olarak alabiliriz.

2. Mesleki Rehberlik

- Bireyin kendini tanıması, sağlıklı meslek tercihi yapması ve kariyer planlaması sürecinde aldığı yardımdır.
- Psikolojik danışman (okul rehber öğretmeni), sınıf rehber öğretmeni ve branş öğretmeni mesleki rehberlik hizmeti verebilirler.
- Mesleki rehberliğin çalışma alanları;
 - Mesleki rehberlikte özellikle bireyi tanıma önemlidir. Çünkü kendi ilgi ve yeteneklerini bilmeyen bireyler sağlıklı mesleki tercih yapamazlar.
 - Sağlıklı meslek tercihi yapma
 - Mesleki bilgilendirme
 - Sınıfa meslek uzmanı davet etme
 - Meslek gezileri düzenleme
 - Mesleki danışma
 - Mesleki olgunluk
 - Mesleki yetkinlik
 - Seçtiği meslek ile ilgili kariyer planlaması eğitimi
 - Mesleki doyum

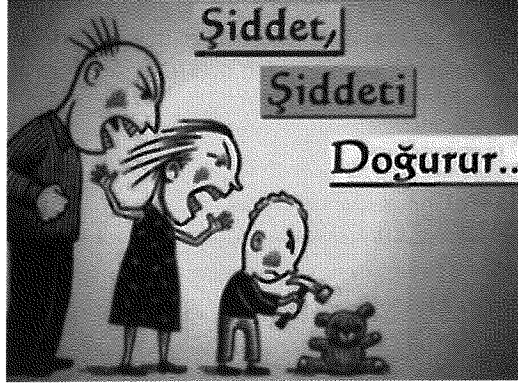

3. Kişisel-Sosyal Rehberlik

- Bireyin yaşamı içerisinde ortaya çıkan kişisel-sosyal problemlerinin çözümünde yapılan yardımdır.
- Kişisel-sosyal rehberlik uygulamalarının birincil derecede sorumlusu okul rehber öğretmenidir. (psikolojik danışman)
- Kişisel-sosyal konularla ilgili **bilgilendirme** ifadesi geçerse bu bilgilendirme işini sınıf rehber öğretmenleri yapabilir. Ancak müdahaleyi sadece okul rehber öğretmeni yapabilir.
- Kişisel sosyal rehberliğin müdahale edebileceği durumlar;
 - Öz güven eksikliği yaşayanlar
 - Kendine gerçekli hedefler koyamayanlar
 - Dıştan denetimli olanlar
 - Benlik saygısı ile ilgili problem yaşayanlar
 - Gelecek kaygısı yaşayanlar
 - Atılganlık eğitimi (Hayır diyebilme eğitimi)
 - İletişim problemleri
 - Çatışma çözme stratejileri
 - Duygu durumu bozuklukları
 - Öfke kontrol problemi yaşayanlar

- Kişisel-sosyal rehberlik problem alanının en fazla kullandığı rehberlik hizmeti psikolojik danışmanlık hizmetidir.

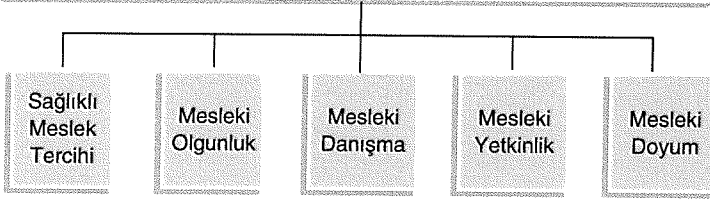
DİKKAT/Sizin için öneriliyor

"Lise son sınıf öğrencisi Ali, kendisini sürekli güçsüz, mutsuz ve değersiz hissetmekte ve arkadaşları ile sağlıklı ilişkiler kuramamaktadır. Bu durum karşısında Ali'ye hangi problem alanı sunulmalıdır?" diye bir soru sorulursa cevabı **kişisel - sosyal** problem alanıdır. "Ali'ye hangi rehberlik işlevi sunulmalıdır?" diye bir soru sorulursa cevabı **iyileştiricidir (çare bulucu)**. "Ali'ye hangi rehberlik hizmeti sunulmalıdır?" diye bir soru sorulursa **psikolojik danışma** hizmeti sunulmalıdır.

MESLEKİ REHBERLİK İLE İLGİLİ BAZI KAVRAMLAR

1. Sağlıklı Meslek Tercihi

- Bireyi tanıma tekniklerinden elde edilen verilere göre, bireyin yetenek, ilgi, değer, başarı, cinsiyet ve benzeri etmenlere göre meslek seçimi yapmasıdır.
- Meslek seçiminde önce yetenek sonra ilgi ve daha sonra diğer etmenler gelir.

- **Yetenek:** Bireyin doğuştan getirdiği, sahip olduğu potansiyeldir. Bu nedenle değişime karşı dirençlidir. Yeteneği **genel** ve **özel** olarak ayırabiliriz. Bireyin IQ kullanabilme kapasitesi genel yetenektir. Bireyin resim, müzik ve spor alanındaki yeteneği özel yetenektir.

- **İlgi:** İş yaparken elde ettiğiniz hazdır. Doğuştan gelmezler ve dirençsizdir. İlginin en kararsız olduğu dönem **ergenlik dönemidir**. En kararlı olduğu dönem **yetişkinlik dönemidir**.
- **Değer:** İşin sonucunda elde edilen doyumdur. Para, statü, kolay iş bulabilme, yaptığı işten dolayı insanlar tarafından sevilme bir değerdir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Doktor olmak isteyen bir birey bu isteğini çevresinden alacağı sevgi yüzünden yapıyorsa, bu birey mesleğini yeteneğine ve ilgisine göre değil değere göre seçmiştir. Böyle bir meslek seçimi başarısız bir meslek seçimidir.

- **Başarı:** Bireyin zihinsel performansdır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Doğru meslek seçimi için öncelikle yetenek daha sonra ilgiye bakılır.

2. Mesleki Olgunluk

- Mesleki olgunluk **okul öncesi dönemde** başlar.
- Bireyin içinde bulunduğu gelişim döneminde mesleki gelişim görevlerini yerine getirmesidir.

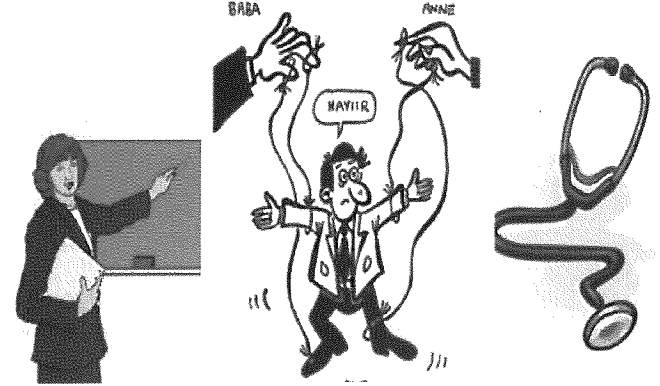
ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Mesleki rehberliğin kritik dönemi ya da kritik dönemleri mesleki olgunluktur.

- İlkokul I. kademede meslekleri tanıma, II. kademede mesleklerin kendine uyumunu fark etme, ortaöğretimde meslek seçimi ile ilgili karar verme, yükseköğretim sürecinde seçtiği meslek ile ilgili kariyer planı yapma mesleki olgunluktur.

3. Mesleki Danışma

- Mesleki danışma hizmetini sadece psikolojik danışman verebilir. Çünkü mesleki danışma uzmanlık gerektirir.
- Bireyin mesleki seçimlerinde **kararsız** kaldığı durumlarda yapılan uzman yardımdır.
- **Örnek:** Lise son sınıf öğrencisi Mehmet, okul rehber öğretmenine yaptığı görüşmelerde “Öğretmenim, doktorluk mesleği ile mühendislik mesleği arasında ciddi biçimde kararsızlık yaşıyorum. Hangisinin beni daha mutlu edeceğine bir türlü karar veremiyorum ve ne yapmam gerektiği ile ilgili hiçbir fikrim yok.” ifadelerini kullanmıştır. “Bu durum karşısında Mehmet’e okul rehber öğretmeni tarafından verilmesi gereken rehberlik hizmeti nedir?” denirse burada okul rehber öğretmeninin mesleki danışma yapması gerekir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Verilen örnekten yola çıkarak eğer Mehmet doktorluğu isteseydi ancak ailesi ona mühendis olmasını söyleyerek Mehmet’e ısrar edip mühendislik okumasını isteselerdi durum farklı olurdu. Bu durumda Mehmet meslek seçiminde kararsız olmadığı için ancak dıştan denetimli biri olduğu için bu sefer Mehmet’e verilecek hizmet psikolojik danışma olacaktı.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Bir öğrenci sınıf rehber öğretmeninden mesleki danışma istediye bu durumda sınıf rehber öğretmenin öğrenciyi sevk etmesi gerekir.

4. Mesleki Yetkinlik

- Bir mesleği yapabilmek için gereken yeterlik alanlarına sahip olup olmamamızdır.
 - Örnek: Bir öğretmenin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği alan bilgisine, formasyon bilgisine ve genel kültür bilgisine sahip olmanın yanında öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği kişilik ve ahlaki standartlara sahip olup olmamasıdır.

DİKKAT/Sizin için öneriliyor

Mesleki olgunluk ve mesleki yetkinlik kavramlarının karıştırılması gerekiyor. Mesleki olgunluk, kritik dönemdir. Mesleki yetkinlik ise o meslek için gereken özelliklere sahip olup olmamak ile ilgilidir.

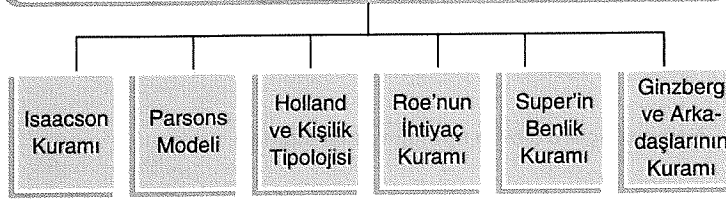
5. Mesleki Doyum

- Yaptığın meslekten elde etmemiz gereken hem maddi hem de manevi süreçleri içerir.
- Bir meslekten hem maddi hem manevi doyum elde eden bir kişi meslek ile ilgili kendini gerçekleştirme sürecini kolaylaştırır.

MESLEKİ GELİŞİM KURAMLARI

Her kuram bireyde mesleki gelişim sürecinin hangi aşamalardan geçerek nasıl oluştuğunu açıklamayı amaçlamıştır.

Isaacson Kuramı

- Isaacson'a göre mesleki gelişim süreci beş aşamadan meydana gelmiştir. Bunlar:

1. 5 - 12 Yaş: Uyanış ve Farkında Olma Aşaması

- Birey bu yaş aralığında mesleki süreçlerle ilgili fantezi de olsa farkındalık kazanır.
 - **Örnek:** Bu yaş aralığındaki bireyler sık sık ebeveynlerine veya çevresine "ben doktor olacağım, ben mühendis olacağım" tarzı söylemlerde bulunur.

2. 12 - 15 Yaş: Araştırma ve Keşfetme Aşaması

- Birey artık mesleklerin niteliklerini ve özelliklerinin farkına varmıştır.
- Birey bir mesleğin kendi ilgi, yetenek, değer ve cinsiyet rollerine uygunluğunu kontrol etmeye başlamıştır.
- Henüz bir mesleğe bağlanma bu dönemde yoktur.

3. 15 - 18 Yaş: Karar Verme Aşaması

- Mesleki rehberlikle ilgili **kritik evredir.**
- Birey bu yaş aralığında kendi yetenek ve ilgi alanlarına göre bir mesleğe bağlanır.

4. 18 - 23 Yaş: Hazırlık Aşaması

- Bireyin seçtiği meslek ile ilgili eğitim aldığı dönemdir.
- Birey bu yaş aralığında hangi mesleği seçtiyse o meslekle ilgili gereken teknik ve bilişsel donanıma sahip olur.

5. 23 Yaş ve Üzeri: İşe Yerleşme

- Birey hazırlığını yaptığı meslekle ilgili işe başlamıştır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Isaacson'a göre bireyin eğitim aldığı meslekle ilgili işe yerleşme 23 yaşından ne kadar uzaklaşırsa bireyin uyum sağlaması ve o meslekle ilgili kendini gerçekleştirebilmesi o kadar zorlaşır.

Parsons Modeli

- Rehberliğin başlangıcı olarak kabul edilen modeldir.
- Bu modelin temel amacı işe uygun elemanı seçmektir.
- Bu modelde öncelikle işin özellikleri belirlenir. Daha sonra bireyin özellikleri belirlenir.
- Parsons'a göre bireyin özellikleri ile işin özellikleri birbiriyle tutarlıysa ikisi bir araya getirilir.

Holland ve Kişilik Tipolojisi

- Meslek seçimi kişiliğin bir mesleğe yansımasıdır.
- Bireylerin meslek seçerlerken birinci envanterinin kişilik olduğunu öne sürer.
- Dünyanın neresinde olursa olsun aynı mesleği yapan kişilerin aynı kişilik özelliklerine sahip olduğunu savunur.
- Meslek seçiminde etkili olan kişilik kavramını evrensel olarak açıklar.

John L. Holland
(1919-2008)

Örnek: İtalya'daki bir öğretmen ile Türkiye'deki bir öğretmenin kişilik özellikleri arasında bir fark olmadığını savunur.

Yetenek envanterleri ilgi envanterlerinin aynı olduğunu kabul etmektedir. (Yetenek = İlgi)

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Holland'ın kuramında, meslek seçiminde yetenek ve ilgiden önce kişilik önemlidir.

- Bazı mesleklerde birden fazla kişilik tipinin etkisi olabilmektedir.
- Örnek: Bir matematik öğretmeni hem araştırmacı hem sosyal kişilik tipine sahip olabilir.

- Her mesleğin ait olduğu bir çevre vardır. Her meslek o çevrenin içinde bulunmaktan hoşlanır.
- Örnek: Gerçekçi tipler gerçekçi çevrelerden, girişimci tipler girişimci çevrelerden bulunmaktan hoşlanırlar.

Holland'a göre altı tip tipoloji vardır. Bunlar:

1. Gerçekçi

- Genellikle açık havada çalışmaktan hoşlanan tiplerdir.
- Kas ve enerji kuvvetine dayalı işlerde başarılıdırlar.
- Erkeksidir. Ancak buradaki erkeksi ifadesi erkeklerin yapacağı iş anlamında demek değildir. Kas ve enerji gerektirdiği için erkeksi denmektedir.
- Antisosyaldir. Buradaki antisosyal ifadesi de bu tip meslek seçenlerin insanlarla değil **maddeler üzerine çalışmalarından kaynaklanır.**
- Bağımsız bir kişilik özelliği gösterirler. Genellikle kendi ritüellerini uygularlar.
- Otomobil tamircisi, inşaatçı, ziraatçı, ormancı, elektrikçi, pilot gibi meslekler gerçekçi tipin özellikleridir.

2. Geleneksel

- Titiz, sabırlı, düzenli, risk almaktan hoşlanmayan, hiyerarşik yapıya uygun, sistemli, ritüellere bağlı hareket eden bir kişilik yapısını gösterirler.
- Kütüphaneci, veznedar, arşiv memuru, muhasebeci, masabaşı çalışanlar memurlar geleneksel tipolojiye uygundur.

3. Girişimci

- İkna kabiliyeti yüksek, organizasyon becerisi gelişmiş, risk almaktan hoşlanan, beden dilini etkin kullanan kişilerdir.
- Pazarlamacı, emlakçı, komisyoncu, menajer, avukat gibi meslekler girişimci tipteki insanların seçtiği mesleklerdir.
- Kuder ilgi envanterine göre girişimci tipler, ikna ilgisi gelişmiş olan kişilerdir.

4. Araştırmacı (Aydın)

- Kuder ilgi envanterine göre ilgi alanları bilimdir.
- Beynin daha çok sol yarım küresini kullanırlar.
- Araştırmaktan ve keşfetmekten haz duyarlar.
- Merak duyguları gelişmiştir.
- Sayılarla uğraşmaktan keyif alırlar.
- Problem çözme yeterlilikleri baskındır.
- Matematikçiler, kimyacılar, biyologlar, mühendisler, bilim insanı, arkeolog ve antropolog gibi meslekleri seçenler araştırmacı tiplerdir.

5. Artistik (Sanatçı)

- Yaratıcı, hayal gücü yüksek, duygularını etkin ifade eden, kadınsı, düzensiz, dağınık, beynin daha çok sağ yarım küresini kullanan ve estetik yönü gelişmiş kişilerdir.
- Ressam, heykeltıraş, orkestra şefi, sinema ve tiyatro oyuncular, şairler, mimarlar, tasarımcılar, grafikerler artistik tipteki insanların meslekleridir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Kadınsı demek sadece kadınların yapabileceği erkeklerin yapamayacağı anlamında demek değildir. Kadınsı denmesinin sebebi, duyguları etkin ifade etmekten gelmektedir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Yaratıcılığa sahip olan kişiler tamamen bir standarda bağlı hareket edemedikleri için bu kişilerin standart dışına çıkan, yaratıcılarından gelen bir düzensizlik vardır.

6. Sosyal

- Sosyal yönleri gelişmiş, empati kurabilen, iş birliğine yatkın, yardım sever, paylaşımcı, dayanışma gücü yüksek ve lider özelliklere sahiptirler.
- Öğretmenler, üniversite hocaları, din adamları, psikolojik danışmanlar, eğitim danışmanları, politikacılar sosyal tipin meslekleridir.

Roe'nun İhtiyaç Kuramı

- Bireyin doyurulmamış ihtiyaçlarının mesleki seçimi üzerinde etkili olduğunu savunan bir kuramdır.
- Roe, Freud'un görüşlerini etkin bir şekilde benimsemiştir.
- Bu kurama göre 0-6 yaş arasında anne ve babalar çocuğun sevgi ihtiyacını karşılayamazlarsa bu durum çocuğun ilerideki hayatında meslek seçimini etkiler.
- Çocuk sevgi ihtiyacı karşılanmadığı için anne ve babasına bir tepki dili geliştirir. Bu sebeple birey sevgi ihtiyacı karşılanmadığı için insanlarla ilgili olmayan mesleğe yönelir ya da sevgi ihtiyacını doyuramadığı için insanlarla ilgili olan mesleklere yönelir.
- İnsanlarla ilgili olmayan meslekler olarak ziraatçı, ormancı gibi meslekleri; insanlarla ilgili olan meslekler ile ilgili olarak öğretmenleri örnek verebiliriz.

Anna Roe (1904-1991)

Super'in Benlik Kuramı

- 4 yaşından 64 ve üstü yaşa kadar bireyin yaş ve gelişim dönemlerini açıklamayı amaçlayan kuramdır.
- Super'a göre mesleki gelişim hayat boyu devam eder.
- Bu kurama göre birey bir mesleği seçtikten sonra eğer o meslek kendisine uygun gelmezse birey geri dönüşler yapabilir.
- Esnek bir kuramdır.
- Benlik kavramı bu kurama göre kişinin kendini algılayış biçimidir.
- Bireyin kendini algılayış biçiminin meslek seçimi üzerinde belirleyici olduğunu savunur.

Donald E. Super
(1910-1994)

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Eğer birey benliğine göre meslek seçiyorsa cevap "Super'in Benlik Kuramı"dır. Ancak bireyin özelliklerini bir başkası seçiyor ve bireyi uygun mesleğe yönlendiriyorsa cevabı Parsons'tur.

Super mesleki gelişim sürecini beş evreye ayırmıştır.**Bunlar:****1. Büyüme evresi (4 - 14 yaş)**

- a) **Hayal evresi (4-10)**
- Birey açısından fantezi evredir.
 - Çocuk bu dönemde bir mesleğe bağlanmaz ancak mesleklerle ilgili fanteziler kurarlar.
 - Oyunla gerçekleşen meslekleri tanıma ve farkına varma süreci vardır.
- b) **İlgi evresi (10-12)**
- 10-12 yaşında kendi yaptığı etkinliklerden hoşlanıp hoşlanmadığını artık anlamaya başlar.
 - İlgi ve yetenek evresinde bireyler kendini tanımaya başlar.
- c) **Yetenek evresi (12-14)**
- Birey 12-14 yaşlarında kendi potansiyellerinin farkına varmaya başlar.

2. Araştırma evresi (14-24 yaş)

- a) **Deneme evresi (14 - 17)**
- Bireyin ilk kez mesleki deneyimlerde bulunduğu evredir.
- b) **Geçiş evresi (17 - 21)**
- Kritik evredir. Birey artık burada bir meslek ile ilgili karar verir.
- c) **Sınama - izleme evresi (21-24)**
- Birey seçtiği meslek ile ilgili eğitim alır. Birey eğitimi alırken o mesleğin kendisine uygun olup olmadığını sınar. Eğer meslek kendine uygun olursa devam eder. Uygun değilse birey geriye dönüp mesleki seçimini yeniler.

3. Yerleştirme evresi (24-44 yaş)

- a) **Sınama - izleme evresi (24 - 31)**
- Birey artık bir mesleğe yerleşmiştir.
 - Mesleğe başladıktan sonra bireye bir kez daha sınama-izleme imkânı verilir. Seçilen meslek eğer bireye uygun değilse son kez geriye dönme imkânı verilir.
- b) **Sağlamlaştırma (31 - 44)**
- Bireyin mesleğe karar verdiği ve geri dönüşün olmadığı evredir.

4. Koruma Evresi (44-66 yaş)

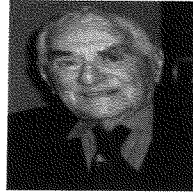
- Bu evre kendi içinde alt evrelere ayrılmamıştır.
- Bireyin kariyer zirvesi yaptığı ve orayı koruduğu evredir.

5. Çöküş evresi (64 ve üzeri)

- a) **Yavaşlama (64-71)**
- Emekliliğe hazırlanılan evredir.
 - Birey artık seçtiği mesleği yapamayacağını anlamaya başlamıştır.
- b) **Tam emeklilik (71 ve üzeri)**
- Birey artık emekli olmuştur. Bu evre ile birlikte artık birey mesleğini yapamaz duruma gelmiştir.

Ginzberg ve Arkadaşlarının Kuramı

- Mesleki gelişim sürecinin 23'lü yaşlarda sona erdiğini ve geri dönülemez bir süreç olduğunu savunan kuramdır.
- Ginzberg mesleki gelişim sürecini üç evrede incelemiştir.

Eli Ginzberg (1911-2002)

1. Fantazi Evresi (5-12 yaş)

- Super'in kuramındaki hayal evresine karşılık gelmektedir.
- Bu dönemde mesleki rehberlik bir karara bağlanma değil, oyundur.

2. Geçici evre (12-17 yaş)

- Bireyin kendini tanımaya başladığı evredir. Kendi içinde dört evreye ayrılmaktadır.
- a) **İlgi evresi (12-13)**
- Bireyin hoşlanıp hoşlanmadığı etmenleri belirlediği evredir.
- b) **Yetenek evresi (13-15)**
- Bireyin var olan potansiyelini anlamaya başladığı evredir.
- c) **Değer evresi (15-16)**
- Bireyin yaptığı işten elde edeceği doyumu düşündüğü evredir.
- d) **Geçiş evresi (16-17)**
- Buradaki geçiş ara evre geçişidir.
 - Birey bu evrede gerçekçi evreye hazırlanır.

3. Gerçekçi evre (17-23 yaş)

- a) **Keşfetme (17-19)**
- Birey kendi ilgi, yetenek ve değerlerine göre yapabileceği meslekleri keşfeder.
- b) **Billurlaşma/ Daraltma evresi (19-21)**
- Birey yapabileceği mesleklerin sayısı azalmaya başlar.
- c) **Karar verme evresi (21-23)**
- Birey daralttığı mesleklerden kendisine en uygun olan mesleği seçer.
 - Birey karar verdikten sonra geri dönüş şansı yoktur.

REHBERLİK HİZMETLERİ - I

Doğrudan Hizmetler	Dolaylı Hizmetler
1. Psikolojik danışma	1. Program - plan hazırlama
2. Bireyi tanıma	2. Araştırma ve değerlendirme
3. Oryantasyon (Yeni duruma alıştırm)	3. Müşavirlik (konsültasyon)
4. Bilgi toplama ve sunma	4. Veli - çevre ilişkileri
5. Yöneltilme/yerleştirme	5. Akran temelli ilişkiler
6. Sevk (refere)	a) Akran eğitimi
7. İzleme	b) Akran danışmanlığı
	c) Akran arabuluculuğu

- Bir hizmetin doğrudan ya da dolaylı olması, merkezinde birey olduğunu değiştirmez.
- Doğrudan sunulan hizmetler doğrudan merkezdeki bireye dönüktür.
- Dolaylı sunulan hizmetlerde ise hizmet doğrudan bireye değil, bireyin ailesine, öğretmenlerine ya da akranlarına dönüktür. Yani birey bu hizmetlerden dolaylı olarak etkilenir.

Doğrudan Hizmetler

1. Psikolojik Danışma

- Psikolojik danışma rehberlik sürecinde sunulan tüm hizmetlerin merkezinde yer alır.
- Psikolojik danışma, rehberlik süreci içerisinde teröpatik ilişkiyi en fazla kullanan hizmet alanıdır. Teröpatik kavramı yapı itibarıyla koşulsuz kabul, saygı, empati ve saydamlık kavramlarını içinde barındırır.
- Bir danışman tarafından danışan ya da danışanlara dönük karşılıklı teröpatik ilişki odaklı gerçekleşen bir yardım sürecidir.
- Psikolojik danışmada danışma sürecini kullanan danışmanın benimsemesi gereken bazı ilkeler vardır. Bu ilkelere **psikolojik danışmanın ilkeleri** denir.

Psikolojik Danışma İlkeleri

- 1) **Koşulsuz kabul:**
 - Bir bireyi sadece insan olduğu için kabul etmektir.
 - Bireye ön yargısız yaklaşılır.
 - Mevlâna'nın "Ne olursan ol, gel" sözü koşulsuz kabul ilkesi ile uyumludur.
- 2) **Saygı ilkesi:**
 - Bireyi önce insan olarak kabul edip din, dil, düşünce, hayat tarzı ve siyasi görüşüne saygı duyulmalıdır.
- 3) **Empati:**
 - Sağlıklı iletişim sürecinin en önemli ögesidir.
 - Karşı tarafa "Ben seni gerçekten anlıyorum." mesajını vermektir.
 - Karşı tarafa karşı objektiflik vardır.
 - Sempati ve özdeşim objektifliği zedelediği için iletişimi engeller.
- 4) **Rapport kurma:**
 - Danışan ve danışman arasında kurulan karşılıklı güven ve saygı ilişkisinin adıdır.
 - Rapport ilişkisini en fazla zedeleyecek durum gizlilik ilkesi ihlalidir.

5) Saydamlık (şeffaflık):

- İçi dışı bir olmaktır.
- Bir olaydan duyduğunuz rahatsızlığı ya da memnuniyeti olduğu gibi ifade edebilirsiniz.
- Birey bir durumdan duyduğu rahatsızlığı ya da memnuniyetsizliği kullanırken iki tip dil kullanılır. Bunlardan biri **sen dili** diğeri **ben dilidir**.

Sen Dili

- İletişimi engeller.
- Suçlar, eleştirir, yargılar, emreder.
- Örnek: Ödevlerini yine yapmamışsın.
- Karşı tarafın öz saygısını zedeler.
- Savunma mekanizması oluşturur.

Ben Dili

- Karşı tarafı eleştirmeden, yargılamadan, suçlamadan ona beklentiyi dile getirmektedir.
- Savunma mekanizması oluşmaz.

Örnek: Senden ödevleri yapmanı beklerdim.

6) Tutarlılık (bağdaşım içerisinde olma):

- Kişinin sözleri ile davranışları arasındaki uyumu ifade eder.

Örnek: Bir baba çocuğunun kötü söz söylememesi gerektiğini söylediikten sonra kendisinin kötü sözler söylemesi tutarlılık ilkesine aykırıdır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Koşulsuz kabul ve saygı ilkesi psikolojik danışmanın temelini oluşturur.

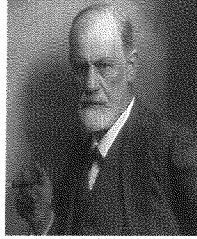

REHBERLİK HİZMETLERİ - II

PSİKOLOJİK DANIŞMA KURAMLARI

1. Psikanalitik

- Freud tarafından geliştirilmiştir.
- Her insan iki dürtü ile dünyaya gelir. Bunlar; cinsellik ve saldırganlık dürtüleridir.
- Bireyin içinde bulunduğu toplumun etkisiyle bu dürtüler bilinç dışına atılır. Ancak bunlar yok olmaz, sadece bastırılır. Bastırılan bu davranışlar uygun şart ve koşullar ortaya çıktığında tekrar bilinç yüzeyine çıkabilir.
- Freud'a göre bireylerin davranışlarının temelinde bilinç dışı yaşantılar yer almaktadır.
- Bireylerin davranışlarında yer alan ama nedenini bilmedikleri korku, kaygı ve saplantı davranışlarının temelinde bilinç dışı yaşantılar yer alır.
- Bu kurama göre psikolojik danışmanın temel amacı insan davranışlarına yön veren bilinç dışı yaşantıları bilinç yüzeyine çıkarmaktır.
- Bireylere hipnoz, rüya analizi, dil sürçmesi, serbest çağrışım, transferans (duygu aktarımı) gibi teknikler uygulanır.
- Bu kuram insanı doğuştan itibaren tehlikeli olarak kabul eder.
- Bireyin hayatında 0-6 yaş arasının kişilik gelişiminin temelini oluşturduğunu savunur.

Sigmund Freud
(1856-1939)

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Psikanalitik yaklaşımın tam tersini savunan kuram İnsancıl (hümanist) kuramıdır. Psikanalitiğe göre insan ne kadar tehlikeli ise hümanist yaklaşıma göre her insan doğuştan kendini gerçekleştirme potansiyeline sahiptir.

2. Hümanist (İnsancıl) Yaklaşım

- Her bireyin doğuştan iyi olduğunu savunan yaklaşımdır.
- Hümanist yaklaşımda, Maslow ve Carl Rogers'ın görüşleri oldukça önemlidir.
- Maslow'da kendini gerçekleştirme kavramı; Rogers'ta ise benlik kavramı aklımıza gelmelidir.
- Bu yaklaşıma göre psikolojik danışmadaki tek amacımız; bireyin kendini gerçekleştirme sürecine katkı sağlayabilmek için danışma süreci içerisinde teröpatik ilişkilerin etkin biçimde kullanılmasıdır.
- Hümanist yaklaşımın mantığında insanı olduğu gibi kabul etme anlayışı vardır.

3. Davranışçı Yaklaşım

- İnsan zihni dünyaya boş bir metal levha olarak gelmiştir.
- Levha ancak geçirilen yaşantılarla anlam kazanır. Yani bir insanın iyi veya kötü olması bireyin geçirdiği yaşantılara göre şekillenir.
- Bireyler yaşantılar sonucunda olumsuz davranışlar edinebilir. Buradaki olumsuz davranışlardan kasıt fobik davranışlardır.
- Davranışçı psikolojik danışmanın amacı; yaşantılarla ortaya çıkan olumsuzluğu ortadan kaldırmaktır.
- Davranışçı yaklaşımın en sık kullandığı metot sistematik duyarısızlaştırmadır. Bunun yanında taşıma, eşik, zıt tepki ve atılgnalık eğitimi gibi eğitimlerin tamamı davranışçı psikolojik danışmada kullanılır.

John Locke (1632-1704)

4. Bilişsel Yaklaşım

- İnsanların istenmeyen davranışlarının altında zihinlerinde oluşturdıkları düşünceler yer alır.
- Olumsuz düşünce insanı olumsuz davranışa götürür. (bkz. kendini gerçekleştiren kehanet) Olumlu düşünemeyi gerçekleştiren insan ise sürecin sonunda olumlu davranışa ulaşır.
- Olumlu düşünme eğitimi, ev ödevleri ve kitapla tedavi adı verilen bibliyoterapi uygulamalarına başvurulur.
- "Savaşlar zihinlerde kazanılır." sözü bilişsel yaklaşıma örnektir.

5. Akılcı-Duygusal Yaklaşım

- Bu yaklaşım aslında bilişsel yaklaşım anlayışının benimsediği bir danışma yaklaşımıdır.
- İnsanların davranışlarının temelinde özellikle çocukluk yaşantılarında kazandıkları akılcı olmayan düşünceler yer alır.

Örnek: Çocuğa "Gece uyumazsan gece perisi seni alır götürür." denilirse bireye mantık dışı öğretilen korkutma davranışları bireyi etkiler.

- Bilişsel yaklaşımdaki olumsuz düşünme ile akılcı-duygusal yaklaşımdaki olumsuz düşünceyi karıştırmamalıyız. İkisinde de olumsuz düşünme vardır. Ancak bilişsel yaklaşımdaki olumsuz düşünmenin arkasında yatan bir neden yoktur. Akılcı-duygusal yaklaşımda ise bireydeki olumsuz düşünme geçmişte meydana gelen olumsuz bir durumdan kaynaklıdır.

Örnek: KPSS'ye ilk defa hazırlanan Ahmet'in sınavı geçemeyeceğini düşünmesi ve bunun sonucunda davranışlarının olumsuz etkilenmesi bilişsel yaklaşımdır. Ancak Ahmet'in sınava bir kez girip başarısız olması sonrasında sınavı artık hiçbir zaman kazanamayacağını düşünmesi akıl-duygusal yaklaşımdır.

- Akılcı-duygusal yaklaşımın en sık kullandığı tedavi metodu **ABCDE** terapisi. Bu terapidir;

- A. Sınava girdim, düşük puan aldım.
- B. Bu sınavın sonunda asla kazanamam düşüncesi başladı. Sınavı asla kazanamayacağımı düşünmek davranışlarıma olumsuz yansıdı.
- C. Bu konuda uzman yardımı almaya karar verdim.
- D. Uzman yardımıyla düşüncemi değiştirmeye başladım.
- E. Bu düşünce tamamen ortadan kalktı.

6. Transaksiyonel Analiz

- Kişiler arası iletişim biçimleri üzerinde duran bir yaklaşımdır.
- İnsanlar arasındaki iletişim sürecinde bazı ego durumları kullanılır.
- Bu yaklaşımın amacı insanların birbirleri ile sağlıklı bir ilişki ya da iletişim biçimi kurmalarına yardımcı olmaktır.
- İnsanlar iletişim süreci içerisinde üç tür ego durumu kullanılırlar.

Bunlar;

- 1. Yetişkin ego durumu:** Bireyin iletişim kurduğu kişinin duygularını anlayabildiği, empati kurabildiği sağlıklı iletişim durumudur. Ne sadece toplumsal kuralları gözetir ne de yalnızca kişisel ihtiyaçlarımızı dikkate alır. Yetişkin yanımız sayesinde yargılayıcı ya da duygusal olmadan, aklımızın gerekli gördüğü şekilde davranırız.
- 2. Anne-baba ego durumu:** Koruyucu tutumdur. "Ödevleri yaptın mı? Dersine çalıştın mı? Akşam bu saatte dışarı çıkma!" gibi ifadeler anne - baba ego durumuna örnektir.
- 3. Çocuk ego durumu:** Bireyin istediği bir durum olmadığında karşısındaki kişiye küsmesi, kızması gibi durumlardır. Çocuk gibi davranışlar sergiler.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Üç ego durumundan karşısındaki kişiyle sağlıklı bir iletişim kurmak isteyen bir birey, yetişkin ego durumunu kullanmalıdır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Transaksiyonel analize göre aynı ego durumunu kullanan bireyler birbirleriyle iletişim kurabilirler. Yalnız burada sağlıklı bir iletişim kurulmadığına dikkat etmeliyiz.

7. Eklektik (Karma) Yaklaşım

- Bu yaklaşıma göre danışma süreci içerisinde tek bir yaklaşıma bağlı kalmak doğru değildir.
- Danışmanlar şartlara ve danışanın ihtiyaçlarına uygun olarak birden fazla danışma yaklaşımını sentezleyebilir.
- Danışma süreci içerisinde danışana özgürlük tanıyan bir yaklaşım olarak kabul edilir.

8. Gestalt (Bütüncül) Yaklaşım

- Bütünü oluşturan parçalardan herhangi birinde eksiklik olursa bireyin uyumu bozulur.
- Gelişim alanları birbirini etkilemektedir. Gelişim alanlarındaki herhangi bir eksiklik kişinin bütün dengesini bozabilir.
- Danışmanın temel amacı; danışanın bütün yönleriyle gelişmesine katkı sağlamaktır.
- Gestalt yaklaşımda bütüne odaklanıyoruz.

9. Varoluşsal Yaklaşım

- Kişilerin özgür seçimlerde bulunabilmesine olanak sağlar.
- Özgürlük, özgür seçimler, verdiği kararların sorumluluğunu üstelenebilme gibi ifadeler bu yaklaşım kapsamında ele alınabilir.

REHBERLİK HİZMETLERİ - III

2. Bireyi Tanıma

Bireyi tanımanın ilkelerini şu şekilde sıralayabiliriz;

- Rehberlik hizmetlerinde bireyi tanımanın temel amacı her bireyin kendisini tanımasını sağlamaktır. Bireyin var olan kimlik bilgileri, bireyin fiziksel özellikleri, bireyin ailesi ile ilgili bilgiler, bireyin yetenekleri, kişilik özellikleri, sosyal ilişkileri vb. gibi çok yönden tanımak hedeflenir.
- Rehberlikte sunulan yöneltme hizmetinin temelini oluşturur.
- Bireyi tanıma hizmeti gönüllülük esaslıdır.
- Bireyi çok yönlü tanımak için çok fazla araç uygulamak etkili değildir. Çok fazla araç uygulamak bireyin kendini, benlik açısından olumsuz bir biçimde algılamasına sebep olabilir.
- Elde edilen verilerin gizliliği mutlaka sağlanmalıdır. Gizlilik sağlanmazsa danışman ile danışan arasındaki rapport ilişkisi bozulabilir. Elde edilen veriler toplu dosyalarda saklanır.
- Elde edilen verilerin ne için kullanılacağı hakkında bireye bilgi verilmelidir.
- Elde edilen verilerin kimlerle paylaşılacağına bireyle birlikte karar alınmalıdır.
- Bireyi tanıma hizmetleri etkin bir iş birliği gerektirir.
- Bazı araçların uygulanması uzmanlık gerektirir. Kişilik envanterleri gibi araçlar sadece psikolojik danışmanlar tarafından uygulanabilir.
- Elde edilen veriler yorumlanırken bireyin içinde bulunduğu kültür ve şartlar önemsenmelidir.
- Tek bir araçla birey ile ilgili bilgi alınmamalıdır.
- PDR'de kullanılan psikolojik testler standart evraklardır. Üzerinde herhangi bir değişikliğe gidilemez.

- Testler üzerinde herhangi bir değişiklik yapılacaksa testin geçerliği ve güvenirliği tekrar hesaplanmalıdır.
- Test ya da test dışı teknikler ile ilgili birey mutlaka bilgilendirilmelidir.
- Rehberlik Araştırma Merkezinin psikolojik danışma bölümünde bireyi tanıma amacıyla araçlar geliştirilmektedir.
- Elde edilen veriler bireyin adı kullanılmadan genel ve istatistiki sonuçlar hâlinde kullanılabilir.

3. Oryantasyon (Yeni Duruma Alıştırma) Hizmeti

- Oryantasyon hizmetleri kapsamında okula yeni gelen öğrencilere okulun tarihçesi, misyonu, vizyonu, bölümleri, ilgili kişileri, kuralları ve sınırlı bir okul çevresi gibi konularda bilgi verilir.
- Bilgilendirmeyi psikolojik danışman, sınıf rehber öğretmeni ve akran danışmanları verebilir. Kitapçık, broşür, bilgisayar gibi uygulamalar kullanılabilir.
- Oryantasyon hizmetleri genellikle sene başında ancak ihtiyaç durumunda her an verilebilir.
- Planlı hizmetlerdir.
- Rehberliğin önleyici, uyum sağlayıcı ve koruyucu işlevlerine yöneliktir.
- Temel amaç okulun öğrenciyi, öğrencinin okulu tanımasıdır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Yeni olan her duruma kişiyi adapte edebilmek rehberliğin öncelikle oryantasyon hizmetiyle gerçekleşir.

4. Bilgi Toplama ve Yayma/Sunma Hizmeti

- Bireylerin ihtiyaç duyduğu eğitsel, mesleki ya da kişisel-sosyal konularda psikolojik danışman, sınıf rehber öğretmenleri, branş öğretmenleri, akranlar, ilgili konu alanı uzmanları, sınıf panoları ya da bilişim araçları yardımıyla gerçekleşen bir hizmettir.
- Bir mesleğin çalışma şartları, ekonomik getirisi, özellikleri ile ilgili öğrencilerin bilgilendirilmesi bilgi toplama ve yayma hizmetidir.
- Sınav kaygısı yaşayan öğrenciler için sınıfa kişisel gelişim uzmanının davet edilmesi ve uzmanın öğrencileri bilgilendirmesi bilgi toplama ve yayma hizmetidir.

5. Yönelme Hizmeti

- Bireyin bir eğitsel kola, sosyal kulübe, alan seçimine, bir üst eğitim kurumuna, bir mesleğe yönlendirilmesi sürecine yönelme denir.
- Yönelme okul içinde de olabilir okul dışında da olabilir.

DİKKAT/Sizin için öneriliyor

Hizmet okul içerisinde karşılanabiliyorsa adı yönelmedir. Ancak hizmet okulun içinde karşılanamıyorsa yani mecburen daha fazla uzmana ihtiyaca gerek varsa bunun adı sevk (refere) olur.

Benzerlikleri

- İki hizmet de rehberliğin yönelticilik işleviyle ilgilidir.
- İkisinde de bireyi tanıma hizmeti çok önemlidir.

6. Sevk (Refere) Hizmeti

- Bireyin RAM'a, hastaneye, psikoloğa, psikiyatra, emniyete, kliniğe, akıl ve ruh sağlığı hastanesine gönderilmesi işine sevk (refere) denir.
- Yönelme hizmetine göre daha resmî ve uzmanlık gerektiren bir hizmettir.

DİKKAT/Sizin için öneriliyor

Bir soruda "Sınıf rehber öğretmeni bir öğrenciyi okul rehber öğretmenine göndermiştir." denilirse ve seçeneklerden birinde "yönelme" diğerinde "sevk" var ise bu durumda sevk hizmeti yönelme hizmetinden daha kapsamlı ve resmî olduğu için cevap sevk olacaktır. Sevk hizmeti yöneltmenin yetmediği durumlarda devreye girer.

7. İzleme

- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin dönütüdür.
- Okullarda sunulan PDR hizmetlerinin etkililik düzeyini anlayabilmek için verilen, kullanılan geri bildirimin adıdır.

- **Örnek soru:** Ailesinin görevi nedeniyle uzun yıllardır eğitim aldığı okulu bırakan Ayşe, İstanbul'da yeni bir okula gelmiştir. Yeni geldiği okulda Ayşe'ye sunulması gereken rehberlik problem alanı **öncelikle** hangisidir?

DİKKAT/Sizin için öneriliyor

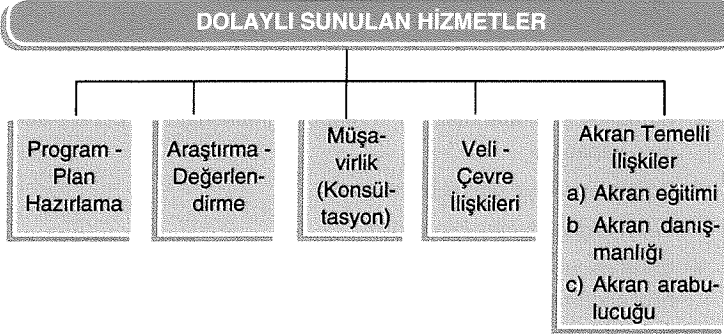
Soruyu okurken cevap oryantasyonmuş gibi görünebilir. Ancak soruda bizden problem alanı istemektedir. Bu yüzden soruda bizden neyi istediğine dikkatli bir şekilde bakmalıyız. Yukarıdaki sorunun;

- a) **Problem alanına göre cevabı:** Kişisel-sosyal
- b) **Hizmet alanına göre cevabı:** Oryantasyon
- c) **İşlev alanına göre cevabı:** Uyum sağlayıcılık

DOLAYLI SUNULAN HİZMETLER

1. Program - Plan Hazırlama

- Bir okulun yıllık rehberlik programının hangi aşamalardan geçerek nasıl oluştuğunu açıklamak için kullanılan rehberlik hizmetidir.
- Bir okulun rehberlik programı okul rehber öğretmeni (psikolojik danışman) tarafından hazırlanır.
- Psikolojik danışman okulun rehberlik programını, MEB tarafından belirlenmiş olan çerçeve programa ve okulun ve öğrencilerin ihtiyaçlarına bağlı olarak hazırlar.

• Hazırlanan program dört aşamadan geçer.

1. Psikolojik danışman okul rehberlik programını hazırlar.
2. Program her okulda kurulması zorunlu olan okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme kuruluna sunulur. Bu kurul yılda en az üç kez toplanır.
3. Kuruldan geçen program okul müdürünün onayına sunulur. Müdürün onayladığı rapordan iki nüsha çıkarılır. İki nüshadan biri müdürde kalır, diğeri ise okulun bağlı olduğu RAM'a gönderilir.
4. Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) programı onaylarsa artık o program ilgili yılın okul rehberlik programı olarak kabul edilir.

2. Araştırma - Değerlendirme

- Uygulamaya konan programın eksikliklerinin ve hatalarının belirlenerek revize edilmesine araştırma-değerlendirme hizmeti adı verilir.
- Araştırma-değerlendirme hizmeti programa işlerlik kazandırır.
 - **Örnek:** Bir okulda uygulanan rehberlik programında sınav kaygısı ile ilgili çok fazla etkinliğe yer verilmediği gözlemlenmiştir. Bir sonraki yıl okul rehberlik programını revize ederken sınav kaygısı ile ilgili etkinlikleri tekrar göz önünde bulundurmamız gerekir. Buna ise araştırma-değerlendirme denmektedir.
- Araştırma - değerlendirmenin bir boyutu da AR-GE çalışmalarıdır.
- Okullarda yapılan bilimsel araştırma sonuçları da araştırma-değerlendirmenin içerisinde ele alınabilir.

3. Müşavirlik (Konsültasyon)

- Müşavirlik hizmeti okullarda sadece psikolojik danışmanlar tarafından sunulur.
- Öğretmen, yönetici ve velilere dönük olabilir.
- Rehberlikle ilgili ortak bir anlayış oluşturmak amacıyla sunulur.
- Müşavirliğin içerisinde daha çok sorun çözme algısı ön plandadır.
- Okullarda uzmanlar tarafından daha çok bireylerin yaşadığı problemlere çözüm yolu oluşturabilmek için öğretmen, yönetici ve velilere dönük ortak bir anlayış oluşturma sürecine müşavirlik (konsültasyon) denir.
- **Örnek 1:** Ergenlik döneminde ergen bireyler aileleriyle çatışma yaşayabilmektedir. Çatışma yaşayan ergen bireylerin ailelerini okul rehber öğretmeni bir araya getirerek "ergenlerle sağlıklı iletişim" konulu bir eğitim yapmıştır. Bu durumda okul rehber öğretmenin uyguladığı hizmet müşavirlik (konsültasyon) hizmetidir.
- **Örnek 2:** Okul rehber öğretmenin okulda daha iyi bir rehberlik anlayışı oluşturmak amacıyla okul yöneticilerini ve öğretmenlerini bir araya getirerek eğitim vermesi müşavirlik hizmetidir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Müşavirlik hizmetlerine bazen öğrenciler de katılabilir. Ancak bu, müşavirlik hizmetlerini doğrudan bir hizmet hâline getirmez.

4. Veli - Çevre İlişkileri

- Uzmanlık şartı aranmaz. Sınıf rehber öğretmenleri de velilere sunum yapabilir.
- Doğrudan veliye dönük bir hizmettir.
- Veliyi bilgilendirmek için yapılır.
- Veliyi çocuğun gelişim özellikleri ve genel başarı durumlarıyla ilgili bilgilendirmek için yapılır.
- Toplantılar ya da elektronik ortamda gerçekleştirilebilir.
- Okul çevresiyle etkileşim içerisinde bulunmaktadır. Okul çevresinin öğrenci lehine kullanılmasına çevre ile ilişkiler denir.
- **Örnek:** Okulun çevresindeki fotokopici ile anlaşarak öğrencilere indirim yapılmasını sağlamak, okulun yanındaki futbol sahasını öğrencilerin kullanabileceği bir yer hâline getirmek amacıyla yapılan çalışmalara çevre ile ilişkiler adı verilir.

5. Akran Temelli İlişkiler

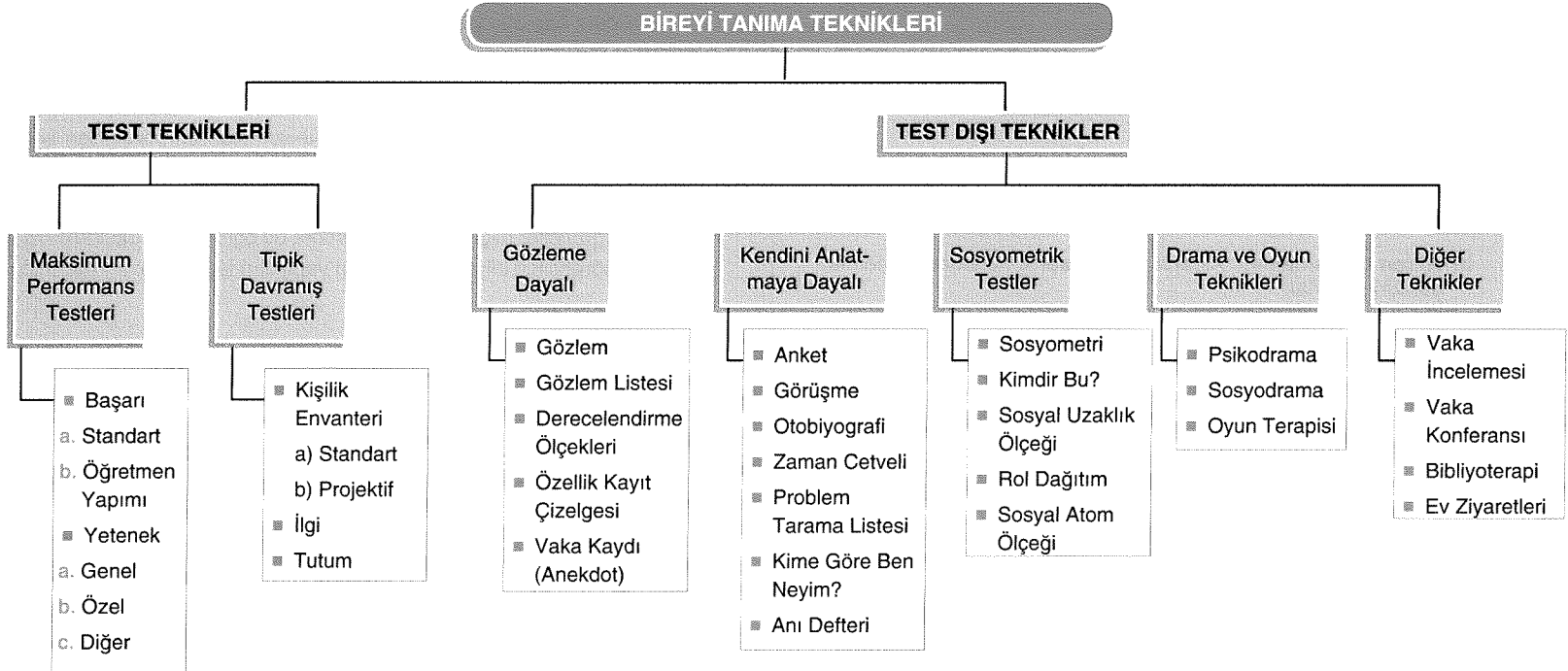
- Akran temelli ilişkilerin rehberlik ve psikolojik danışma süreci içerisinde en fazla ihtiyaç duyulduğu dönem lise (ortaöğretim) dönemidir.
 - Lise döneminde birey üzerinde aileden çok akran etkisi vardır.
 - Bireyin üzerindeki akran etkisini olumluya çevirebilecek çalışmalar yapmak amaçlanır.
- a) Akran eğitimi:** Akranlar **bilişsel** konularda birbirine yardımcı olurlar.
- b) Akran danışmanlığı:** Akranlar **duyuşsal** konularda birbirlerine yardımcı olurlar.
- c) Akran arabuluculuğu:** Akranlar **çatışma çözme** sürecinde birbirlerine yardımcı olurlar.

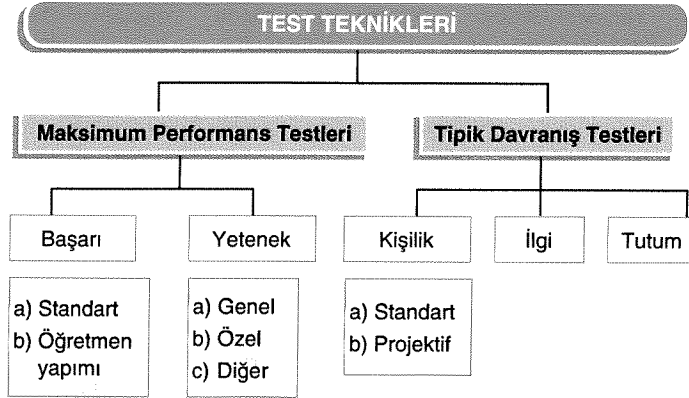
- Akran eğitimi, akran danışmanlığı ve akran arabuluculuğu yapacak öğrenciler özel olarak seçilirler ve birtakım özelliklere sahip olmaları gerekir. Bu özelliklerden bazıları;
 - ders başarısı yüksek,
 - liderlik yönü gelişmiş,
 - sosyal becerileri gelişmiş ve
 - kendini ifade etme becerileri yüksek olan öğrencilerden seçilmesi gerekir.
- **Örnek:** Okulda bilişsel bir konu ile ilgili bilgi yaymak için bazı öğrenciler bilgilendirildikten sonra bu öğrencilerin okuldaki diğer öğrencileri bilgilendirmek için yaptıkları faaliyet akran eğitimidir.

BİREYİ TANIMA TEKNİKLERİ

Maksimum Performans Testleri

1. Başarı Testleri

- Bir kişinin zihinsel performansını ölçmek için kullanılır.
- Matematik, fizik, KPSS, ALES gibi testler zihinsel performansı ölçen testlerdir.

a) Standart testler: Ulusal düzeylidir. Geçerliliği ve güvenirliği önceden hesaplanmıştır. KPSS, DGS, ALES gibi sınavlar standart başarı testleridir.

b) Öğretmen yapımı testler: Geçerlik ve güvenirliğin o kadar önemli olmadığı, sınıf düzeyinde uygulanan testlerdir. Örneğin Atatürk Lisesi Güz Dönemi Matematik Dersi 1. Dönem 1. Sınavı öğretmen yapımı testlerdendir.

2. Yetenek Testleri

- Bireyin var olan ve doğuştan getirdiği potansiyelini ölçmek için kullanılır.
- Geleceğe dair yordama yapabilmek için kullanılır.

a) Genel yetenek: IQ testleridir.

b) Özel yetenek: Resim, müzik, spor alanındaki yeterlilikleri ölçmek için kullanılan testlerdir.

c) Diğer: Mesleki ve teknik eğitimi ile ilgili alanı kapsar.

Maksimum Performans Testleri	Tipik Davranış Testleri
■ Yapı itibarıyla daha çok bilişsel-dir. ■ Ölçülen nitelik açık ve nettir. ■ Testlerin önceden hazırlanmış bir cevap anahtarı vardır. ■ Testten alınabilecek maksimum bir puan vardır.	■ Yapı itibarıyla daha çok duyuşsal özelliklidir. ■ Ölçülen nitelik açık ve net değildir. ■ Testlerin önceden hazırlanmış bir cevap anahtarı yoktur. ■ Testten alınabilecek maksimum bir puan yoktur.

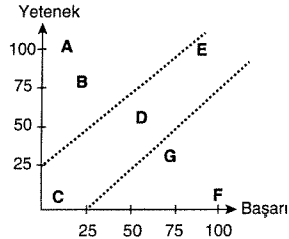

DİKKAT/Sizin için öneriliyor

Bir öğrenci genel yeteneği oranında başarı göstermelidir. Tersi bir durum PDR ilkeleri açısından sağlıklı bir durum değildir. Bunu görebilmek için yetenek - başarı karşılaştırması tablosu yapılır.

Yetenek-Başarı Tablosu Yorumlaması

- Artı eksi $\pm$ %25 olağan, normal olarak kabul edilir. Örneğin bir öğrencinin yeteneği 70, başarısı 50 olsun. Bu çocuk yeteneğinin altında başarı göstermiştir diyemeyiz. Yeteneği oranında anlamlı farklılık olabilmesi için $\pm$ 25'ten fazla olması gerekir.
- Bir başka öğrencinin yeteneği 70, başarısı 75 olsun. Bu öğrencinin yeteneğinin üstünde başarı değil, yeteneği oranında başarı göstermiş dememiz gerekiyor.

Tabloda karşımıza üç sonuç çıkacaktır.

- Yeteneğinin altında başarı gösterenler
- Yeteneğinin üstünde başarı gösterenler
- Yeteneğinin oranında başarı gösterenler

PDR'ye göre yeteneğinin oranında başarı gösterenler olumludur. Ancak yeteneğinin altı veya üstü başarı gösterilmesi olumsuz bir durumdur.

Yeteneği Altında Başarı Gösterenler

A
B

- A ve B'nin potansiyelleri vardır ancak bunları başarıya yansıtamamışlardır. Bunun sebebi bu öğrencilerin sınav kaygısı yaşıyor olabilecekleri, etkili çalışmayı bilmemeleri gibi sebepler olabilir. Bu tip öğrencilere eğitsel rehberlik verilebilir.

Yeteneğinin Üstünde Başarı Gösterenler

F
G

- Bu öğrenciler başarıyı aile baskısı ile elde etmiş olabilirler.
- Bu öğrenciler dıştan denetimli olabilirler. Dıştan denetimli olabilecekleri için kişisel - sosyal rehberlik çalışmalarının içerisinde yer alırlar.
- Kendilerini gerçekçi algılayamıyor olabilirler. Günde 15 - 20 saat çalışıyor olabilirler. Bu öğrenciler de kişisel-sosyal rehberlik alanındadırlar.
- Çok iyi bir kopyacı da olabilirler.

Yeteneğinin Oranında Başarı Gösterenler

C
D
E

- C gibi öğrenciler yeteneği oranında başarılı olsalar da çok diptedirler. Bu öğrencilerin zihinsel algıyı kullanabilmesi ile ilgili problemleri olabilir. Bu yüzden özel eğitime yönlendirilebilirler.
- E gibi öğrenciler üstün zekâlı olabilirler ama elimizde E gibi bir öğrenci varsa bu öğrencileri mutlaka akademik kariyere yönlendirmek gerekir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Yetenek-başarı karşılaştırması sadece genel yeteneğe uygun başarı gösterilip gösterilmediği kapsamaktadır.

Tipik Davranış Testleri

1. Kişilik Envanteri

- Kişilik envanterleri sadece psikolojik danışmanlar tarafından uygulanır, yorumlanır ve değerlendirilir.
- Bireylerin kişilik özelliklerini ortaya çıkarmak, varsa kişilik problemlerini belirlemek için kullanılır.
- Standart ve projektif envanter olarak ikiye ayrılır.

a) Standart Envanter

- Bireyin seçeneklerden bir tanesinin seçtiği ve seçtiği seçeneğin birey hakkında bilgi verdiği araçlardır.
- Örnek: Evde uyurken mutfaktan sesler duyuyorsunuz ve kalkıp mutfığa yönelip ışığı açtığınızda hırsızla karşılaşıyorsunuz, ne yapardınız?
- Böyle bir soru sorulduktan sonra bireye seçenekler verilir ve bireyin seçimine göre birey hakkında bilgi sahibi olunur.

b) Projektif Envanter

- Seçenekler yoktur. Sadece yorumlama yapılır.
- Rorschach mürekkep lekeli envanteri projektif envanterin en bilinenidir. Burada bireye mürekkep lekeli birtakım kartlar gösterilir ve bireye bu lekelerde neler gördüğünü sorulur.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Standart da olsa projektif envanter de olsa uygulanması uzmanlık gerektirir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Kişilik envanterlerine sosyal kabul hatası karışabilir. Sosyal kabul hatası, bireyin yorum yaparken yanlış bir anlaşılma olmasının diye daha kabul edilebilir ifadeler kullanması sonucunda oluşur. Örneğin birey mürekkebe bakarak kara bulutlar değil bulut gördüğünü ifade etmesi ya da kan gördüğünü değil karartı gördüğünü söylemesi danışmanı yanıltmaktadır. Bu yanıltıya sosyal kabul hatası denmektedir.

2. İlgili Envanteri

- Bireyin gerçekleştirdiği bir etkinliği yaparken elde ettiği haz ya da duygudur.
- İlgiler doğuştan değil, yaşantılar sonucu ortaya çıkar.
- İlgiler kararsızdır. İlgilerin en kararsız olduğu dönem ergenliktir. Yetişkinlik dönemine gelindiğinde ilgi kararlı hâle gelir.

3. Tutum Envanteri

- Kişilerin bir olaya ilişkin duygu, düşünce ve davranış eğilimlerini ortaya çıkarmak için kullanılan testlerdir.
- Tutum olabilmesi için duygu, düşünce ve davranış olmalıdır.

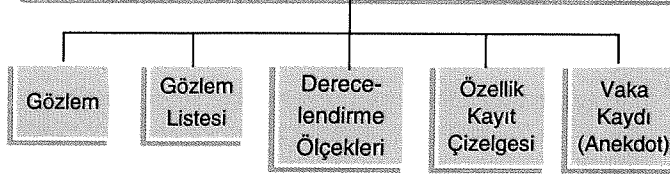
NOT/ Sizin için öneriliyor

Tutum testleri dediğimizde aklımıza 3D gelmelidir. Bunlar duygu, düşünce ve davranıştır.

TEST DIŞI TEKNİKLER

GÖZLEME DAYANAN TEKNİKLER

1. Gözlem

Gözleyenin algılama eğilimlerine bağlı olarak **gözlenen** kişinin bir davranışının objektif bir biçimde **kayıt altına** alınması sürecidir.

Gözlem sürecinde uyulması gereken ilkeler

- Gözleyen kişi bir eğitimden geçmelidir.
- Bir davranışın altında yatan nedenlere ilişkin bilgi vermez.
- Gözlem süreci mutlaka kayıt altına alınmalıdır.
- Gözlenen kişi ya da kişiler gözlemlendiğini fark etmemelidir.
- Gözlem sürecinde mutlaka bir davranış gözlenmelidir. Birden fazla gözleme odaklanmak gözlemin niteliğini düşürecektir.
- Gözlemin geçerliğini artırmak için mutlaka gözlemci sayısı artırılmalıdır.

Gözlem kullanılırken iki tip gözlem kullanılır. Bunlardan biri doğal (ge-lişigüzel) gözlem diğeri sistematik gözlemdir.

a. Sistematik gözlem: Planlı gözlemdir. Kimin ne zaman, nerede ve nasıl gözlemleneceği belirlidir.

b. Doğal gözlem: Herhangi bir şekilde plan yapılmadan gerçekleşen gözlemdir.

2. Gözlem Listesi

- Diğer bir adı kontrol listesidir.
- Bir davranışın varlığına ya da yokluğuna ilişkin bilgi edinmek için kullanılır.
- Bir gözlem listesi davranışın sayısına ve sıklığına ilişkin bilgi vermez.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Gözlem listesi, sadece davranış var mı yok mu tespit etmek için kullanılır.

- Özellikle okul öncesi eğitimde kullanılır.
 - **Örnek:** Bir okul öncesi eğitimi öğretmeni 3 - 6 yaş arasındaki çocukların kaba-motor kas koordinasyonu ile ilgili bir gözlem listesi oluşturmak istemiştir.

Gözlem Listesi Örneği

Ad-soyad:

Gözlem Tarihi:

Yaşı:

Maddeler	Var	Yok
1) Atlar		
2) Koşar		
..... vb. maddeler		

3. Derecelendirme Ölçekleri

- Bir davranışın sayısına ve sıklığına ilişkin bilgi edinmek amacıyla en az 3 en fazla 7 aralıktan oluşan araçlardır.
- Derecelendirme ölçeğinde sayı ve sıklığa ilişkin bilgi edinilebilir.
- Bu ölçeğin en önemli özelliği sayı ve sıklık vermesidir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Gözlem listelerinde sayı ve sıklığa ilişkin bilgi verilmezken, derecelendirme ölçeklerinde sayı ve sıklık ile bilgi edinilebilir.

- **Örnek:** Bir iş yerinde kişilerin iletişim becerileriyle ilgili bir derecelendirme ölçeği kullanılacaktır.

Derecelendirme Ölçeği Örneği

Ad-soyad:

Gözlem Tarihi:

Yaşı:

	1. Çok kötü	2. Kötü	3. Kısmen	4. İyi	5. Çok iyi
1) İletişimi başlatır.					
2) Empati kurar.					
3) Dili etkin kullanır.					

- Derecelerde sözel hiçbir ifade olmazsa (iyi, kötü vb. gibi) buna sayısal derecelendirme denir. Sayılar kaldırılırsa (1, 2, 3 olmazsa) bu sefer buna sözel derecelendirme ölçeği denir. Eğer hem sayı hem sözel ifadeler varsa bu sefer adı betimsel derecelendirme ölçeği olur.
- Tek tek bütün maddeler puanlanır. Puanlandıktan sonra bunlar toplanır. Örneğin; 80 puan çıktığını düşünelim, bu puanı madde sayısına böleceğiz. Madde sayısının 20 olduğunu kabul edersek bu durumda $80/20=4$ sonucunu çıkarırız. 4 bize bir sıklık sonucunu verir.

Derecelendirme Ölçeğinde Hatalar

A. Genelleme hatası (hareleme)

- İlişkisiz ögeler bir özellikten yola çıkıp genelleme yapılır.
 - **Örnek:** "İletişimi iyiye çalışandır, iletişimi iyiye dürüsttür, iletişimi iyiye başarılıdır." Böyle bir cümledeki ögeler ilişkisiz olduğundan genelleme hatası vardır.

B. Mantık hatası

- Ölçekte yer alan ifadeler birbiri ile ilişkili ise yani benzer ise ve bunlar karıştırılabiliyorsa burada mantık hatası vardır.
 - **Örnek:** Benim çocuklarım çok zeki oldukları için başarılıdır. Burada zeki ve başarı arasında bir benzeşiklik vardır ancak çocuk illa zeki olduğu için başarılı olmak zorunda değildir, çok çalışkan da olabilir.

C. Kişisel yanlılık hatası

- Kendi içerisinde **bonkörlük, cimrilik ve merkezî yığılma hatası** olarak üçe ayrılır.
 - a) **Bonkörlük hatası:** Ölçeği puanlayanın, puanlama yaparken sürekli ölçeğin pozitif yönüne kaydırmasıdır. Puanlayan kişiye sürekli fazla derecelendirme vermesi bonkörlük hatasıdır.
 - b) **Cimrilik:** Kişinin bütün özelliklerine küçük puanlar vermek yani ölçeği sürekli negatif yöne kaydırmak cimrilik hatasıdır.
 - c) **Merkezî yığılma hatası:** Ölçeği sürekli orta puanlara doğru yani merkeze doğru tutmak merkezî yığılma hatasıdır.
- Kişilik yanlılık hatası, kişi ile ilgili karar verme sürecini ciddi biçimde zorlaştırır.

D. Anlam hatası

- Ölçeği puanlayan kişinin ölçekte yer alan ifadeleri anlamamasından kaynaklanır.

E. Gözlem yetersizliği

- Hazırlanan ölçek ölçülme istenen nitelikleri kapsamıyorsa buraya gözlem yetersizliği hatası girer.
- Gözlem yetersizliği hatası beraberinde genelleme hatasını doğurur.

4. Özellik - Kayıt Çizelgesi

- Özel yetenek alanında daha çok kullanılır.
- Bir alana ait özelliklerin öğrencilerde var olup olmadığını görebilmek için kullanılır.
- Sınıftaki öğrencilerin müzik alanıyla ilgili niteliklerini ortaya çıkarmak isteyen bir öğretmen, müzik alanı ile ilgili özellik - kayıt çizelgesi oluşturacaktır. Öncelikle bir bireyin sahip olabileceği müzik alanı yeterlilikleri belirlenir. Örnek olarak;

1. Notaları bilir.

2. Ritim tutar.

3. Seslere karşı duyarlıdır.

gibi 20 madde olduğunu düşünelim.

- Sınıfımız 7/A sınıfı olsun. Sınıftaki öğrencilerin isimleri yazılıp öğrencilerin hangi özelliklere sahip oldukları belirlenir. Böylelikle hangi öğrencinin müzik alanı niteliklerine sahip olduğu kayıt altına alınmış olur.

5. Vaka Kaydı (Anekdot)

- Bir davranışın gözlem sürecine yorum katılmaksızın en objektif biçimde kayıt altına alınmasıdır.
- Bir anekdot kaydı üç bölümden oluşur.

Anekdot Kaydı Örneği
Kişisel bilgiler:
Gözlem süreci:
Düşünceler:

Gözlem sürecinde yorum yoktur.

- Düşünceler bölümünde yorum vardır.
 - **Örnek anekdot kaydı:** Elinde çubuk krakerle sınıfa giren Can, kendisinden çubuk kraker isteyen Ada'ya "Ben hiçbir zaman hiçbir kimseyle hiçbir şeyimi paylaşmam." demiştir. Bunun üzerinde Ada ayağını yerden belli bir yüksekliğe kaldırarak Can'a çelme takmış ve Can'ın yere düşerek ayağının kanamasına sebep olmuştur.
 - **Yanlış örnek:** Ada ayağını kaldırarak Can'ın düşmesine sebep oldu ama Ada zaten sinirli bir çocuktur.
- Düşünceler kısmına ise "Ada son dönemde arkadaşlarına karşı bu tür davranışların sayısını ciddi bir biçimde artırdı. Bu durumun nedenleriyle ilgili Ada'nın ailesiyle çeşitli görüşmeler yapılmasını düşünüyorum." denilebilir.

KENDİNİ ANLATMAYA DAYALI TEKNİKLER

- Bilgi kaynağının birey olduğu tekniklerdir.
- Bilgi kaynağı birey olduğu için bu tekniklerden elde edilen verilere subjektiflik girebilir.
- Subjektifliğin girebileceği bu teknikler başka tekniklerle desteklenmelidir.

1. Anket

- Anketin rehberlikteki en önemli amacı bir kişiden ya da gruptan **kısa zaman** içerisinde çok **fazla bilgi** edinmek amacıyla kullanılmasıdır.
- Bir konu, eğilim ve ürün ile ilgili bilgi edinilebilir.
 - **Örnek:** Seçim zamanlarında yapılan seçim anketleri insanların eğilimlerini ölçmek için yapılmaktadır.
- Anket uygulamasında amaç çok net biçimde belirlenmeli ve kişiye söylenmelidir. Anketin ne için kullanılacağı kişiye söylenmezse kişi bu sefer baştan savma davranabileceği için anketin objektifliği düşer.
- Anket sonucu elde edilen veriler istatistiki sonuçlara dönüştürülebilir.

2. Görüşme (Mülakat)

- Etkileşime dayalı bir tekniktir.
- Görüşme sürecinde bir görüşmeci bir de görüşülen kişi vardır. Görüşmeci ile görüşülen kişi arasında karşılıklı etkileşim içerisinde gerçekleşen bir bireyi tanıma tekniğidir.
- Görüşme süreci gerçekleşirken kesinlikle görüşme demokratik bir ortamda gerçekleşmelidir. Görüşülen kişi asla sorgulandığı hissiyatına sahip olmamalıdır.
- Görüşmenin ilk şartı demokratik bir ortamın oluşturulmasıdır.
- Görüşme süreci mutlaka kayıt altına alınmalıdır. Kayıt altına almak kâğıtla olabileceği gibi bir kayıt cihazıyla da kayıt altına alınabilir. Eğer kayıt cihazı kullanılacaksa görüşülen kişiden izin alınmalıdır. İzin alınmadan kayıt altına alınırsa görüşülen ile görüşen arasındaki rapport ilişkisi bozulabilir.
- Görüşme sürecine ilişkin önceden bir hazırlık yapılmalıdır.
- Görüşme süreci gerçekleşirken mutlaka görüşme sürecinde karşımadaki kişinin beden dili gözlemlenmelidir.

- Görüşme kendi içerisinde **güdümlü** ve **güdümsüz görüşme** olarak ikiye ayrılır.

a) Güdümlü görüşme: Tamamen görüşmeci kontrolünde gerçekleşen görüşmedir.

b) Güdümsüz görüşme: Görüşülen kişi kontrolünde gerçekleşen görüşmedir.

- Güdümsüz görüşme daha rahat ve demokratik bir ortamda gerçekleşen görüşmedir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Görüşme süreci kayıt altına alınmazsa görüşme sürecine bazı hatalar karışabilir. Ancak görüşme süreci kayıt cihazıyla kayıt altına alınırsa hatalar azalır.

Görüşme sürecinde dört tip hata meydana gelebilir.

Bunlar:

- Tanıma hatası:** Kişileri birbirleriyle karıştırma hatasıdır.
- İhmal hatası:** Önemsememe, geçiştirme hatasıdır.
- Derleme hatası:** Yorum katma hatasıdır. Kendine göre ifade etme hatasıdır.
- Yerini değiştirme hatası:** Akışı bozma hatasıdır.

3. Otobiyografi

- Bireyin kendi yaşam öyküsünün yine kendisi tarafından anlatılmasına dayalı bir tekniktir.
- PDR'de iki tip otobiyografi kullanılır. Bunlardan biri sınırlı otobiyografi diğeri serbest otobiyografidir.

a) Serbest otobiyografi: Bireyin tüm yaşam öyküsü anlatılır.

b) Sınırlı otobiyografi: Yaşamımız içerisinde önemli kesitleri istediğimiz otobiyografidir.

- Otobiyografinin mümkünse uygulanması, yorumlanması ve değerlendirilmesi mutlaka psikolojik danışman tarafından yapılmalıdır.
- Uzmanlık gerektirir.
- Psikolojik danışman otobiyografiyi yorumlarken bazı durumlara dikkat etmek zorundadır.

Otobiyografiyi yorumlarken dikkat edilmesi gerekenler;

- **Yazının uzunluğu ya da kısalığı:** Uzun bir biyografide bireyin anlatmak istediği çok şey olabilir. Kısa bir biyografide ise birey çok fazla bir şey anlatmak istemiyordur.
- **Yazının genel havası:** Otobiyografide birey karamsar ifadeler mi yoksa iyimser ifadeler mi kullanmış ona bakılır.
- **Yazının tutarsızlığı:** Otobiyografinin başında ergenlik döneminin çok iyi geçtiğini söyleyen bir ergen otobiyografinin sonunda ergenlik döneminde sıkıntılar yaşadığını dile getirdiyse bu yazının tutarsız olduğunu gösterir.
- **Yazının güzelliği ya da çirkinliği:** Yazının belirli kısımlarında güzel yazan bir bireyin yazısı diğer kısımda çirkinleşiyorsa bu, birey hakkında bilgi verebilir. Bu durum daha çok psikanalitik yaklaşımla ilişkilendirilebilir.

4. Zaman Çizelgesi

- Bireyin bir gün içerisinde hangi etkinliklerle ilgilendiğini, bu etkinliklere ne kadar zaman ayırdığını ve etkinliğe ilişkin düşüncelerini görmek için kullanılır.
- Kişinin zamanı nasıl kullandığını gösterir.
- Psikolojik danışman bireyin zamanı etkin kullanabilmesi için neler yapması gerektiği konusunda bilgi verir. Böylelikle bireye yönlendirme yapılır.
- Danışman buradan yola çıkarak kişinin zamanı nasıl kullandığını bakar ve kişiyi, zamanı doğru kullanması açısından yönlendirebilir. Buradaki en önemli amaç kişinin zaman yönetimi konusunda başarılı olmasını sağlamaktır.

Zaman Çizelgesi Örneği

Etkinlik	Süre	Sürenin gün içindeki zamanın ne kadarını aldığı (%)	Etkinliklere ilişkin düşünceler
Okul	09.00 - 15.00	%25	Okula gitmekten nefret ediyorum.
Dinlenme	16.00 - 18.00	%10	Dinlenmekten keyif alıyorum.
Ödev ve ders	19.00 - 22.00	%15	Çok sıkılıyorum.

5. İstek (Arzu) Listesi

- Özellikle okul öncesi ve ilkokul döneminde bireylerin beklentilerini, doyurulmamış ihtiyaçlarını ve onları derinden etkileyen durumları görebilmek için kullanılır.
- Okul öncesinde verilebildiği için teknikte okuma yazma bilme zorunluluğu olmadığını gösterir. Birey okuma yazma bilmese de bu teknik kullanılabilir.
 - **Örnek:** Çocuğa "Alaaddin'in sihirli lambasında bulunan cin ortaya çıksa ve senden 3 şey dilemeni istese ne dilersin?" gibi sorular sorulur.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Çocuğu neyin etkilediğini, nelerden etkilendiğini ve ne kadar derinden etkilendiğini görebilmek için okul öncesi ve ilkokulda en sık kullanılacak araç, istek (arzu) listesidir.

- İstek (arzu) listesi sadece çocuklara değil yetişkinlere de uygulanabilen bir araçtır. Yetişkinlerde genel olarak yarım cümle tamamlama şeklinde kullanılır.
 - **Örnek:** Şu anda olmasını istediğim en önemli üç şey; dır.

6. Problem Tarama Listesi

- Bireyi etkileyen problemlerin belirlenebilmesi için kullanılan araçtır.
- Bir okulun yıllık rehberlik programı hazırlanırken etkin biçimde kullanılır.
- İş yaşamı, günlük ve özel hayat ile ilgili konularda uygun bir şekilde kullanılabilir.
- **Örnek:** Bir iş yerindeki bireyleri etkileyen bir araç kullanalım.

Problem Tarama Listesi Örneği	
Aracı uygulayan kişi:	Uygulama tarihi: 21.07.2018
Mehmet K.	
1. Maaşlar düzensiz. () 2. İzinler yetersiz. () 3. Çalışma saatleri düzensiz. () 4. Özlük hakları yetersiz. () vb. maddeler.	

Mehmet'ten iş yaşamında, okul yaşamında ya da özel yaşamında seni etkileyen problem hangisiyse tik (✓) işaretini koymasını istiyoruz.

7. Kime Göre Ben Neyim?

- Bireyin çevresindeki kişiler tarafından hangi yönleriyle tanındığının yine birey tarafından ifade edilmesidir.

DİKKAT/Sizin için öneriliyor

Bu araç "Kimdir bu?" ile çok sık karıştırılabilir. Eğer kişi çevresindeki kişiler tarafından nasıl tanındığını yine kendisi ifade ediyorsa bunun adı "Kime Göre Ben Neyim?" tekniği olacaktır. Eğer kişiyi çevresindeki kişiler tanımlıyorsa bunun adı "Kimdir bu?" tekniğidir.

- **Örnek:** Hakan çevresindeki insanlar tarafından nasıl tanındığını kendisi ifade ediyorsa bunun adı "Kime Göre Ben Neyim?" tekniği olacaktır.

Kime Göre Ben Neyim? Örneği				
Öğretmenlerime göre	Arkadaşıma göre	Aileme göre	Bana göre	Kişiler / Özellikler
			✓	Çalışkanım
			✓	Dürüstüm
✓	✓	✓		Tembelim
			✓	Neşeliyim
				... vb. maddeler

NOT/Sizin için öneriliyor

Kişi bu çalışmada aileme göre, arkadaşlarıma göre, öğretmenlerime göre kısımlarını da yine kendisi doldurmaktadır. Onların beni nasıl algıladığını ben beliyorsam teknik, "Kime Göre Ben Neyim?" tekniğidir.

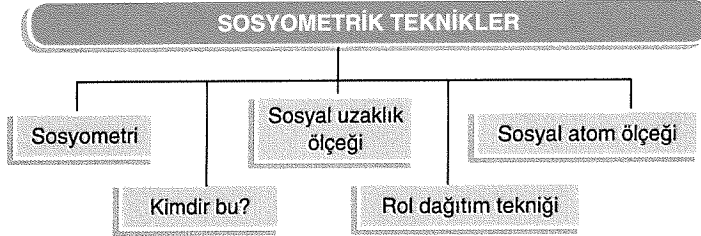
8. Anı Defteri

- Bireyin hayatında onu etkileyen olayları tarih belirterek ifade etmesi amacıyla kullanılan bir araçtır.
- Danışman bireyin anı defterinden yola çıkarak bireyi etkileyen olayları anlamaya çalışır.
- Anı defteri kişinin gizliliği için çok önemlidir. Bu yüzden anı defterindeki bilgilere ulaşılırken mutlaka kişiden izin alınmalıdır.

SOSYOMETRİK TEKNİKLER

Sınıf içindeki sosyal ilişkileri ortaya çıkarabilmek için kullanılan tekniklerdir.

1. Sosyometri

- Bir sınıfta bulunan öğrencilerin sosyal dokusunu (liderler, karşılıklı seçenler, terk edilenler, reddedilenler, klikler, çekingenler vb.) ortaya çıkartmak için kullanılan bir araçtır.

DİKKAT/Sizin için öneriliyor

- **Uyarı 1:** Sosyometri sınıftaki sosyal ilişkilerin nedenlerine dönük bilgi vermez. Örneğin bu teknikle sınıfta kimin lider olduğu görülebilir ama o kişinin neden lider olduğuna dönük bilgi elde edilemez.
- **Uyarı 2:** Birbirini tanımayan bir gruba sosyometri uygulanmaz.
- **Uyarı 3:** Sınıftaki sosyal ilişki ağı değişebileceğinden ara ara tekrarlanmalıdır.
- **Uyarı 4:** Sosyometrinin asıl uygulanma amacı klikleri veya liderleri belirlemekten çok dışlanmış ya da izole edilmiş öğrencileri belirlemektir. Bu çocuklar belirlenerek sınıfa kazandırılmaya çalışılır.

- Sosyometri uygulaması üç adımda gerçekleşir.

Birinci aşama: Bir soruyla başlanılır. Öğrenciden sınıfta yanında oturmasını istediğin üç arkadaşını önem sırasına göre yazması istenir. Öğrenci bunlardan isterse üçünü isterse ikisini isterse doldurur ya da hiç doldurmayabilir.

- **Örnek:** A isimli bir öğrencinin sosyometrisini:

1. B
2. C
3. D şeklinde doldurmuştur.

- Bu doldurma işini B, C ve D öğrencileri de yapmaktadır.

İkinci aşama: Sosyometriden elde edilen veriler tablolaştırılır. Yani kimin kimi kaçınıcı sırada tercih ettiğini görebilmek için bir tablo oluşturulur.

Seçilen \ Seçen	A	B	C	D	E	F	G
A		1	2	3			
B	1		2		3		
C	1	2				3	
D	2	1	3				
E	1		2	3			
F	1		3	2			
G							
Toplam puanlar	14	8	8	4	1	1	0

Herkesin formundan yola çıkarak kimin kimi kaçınıcı sıradan tercih ettiği belirlenir.

B ve C'nin birbirlerini neden seçtiğini göremeyiz ancak yorum yapabiliriz. B ve C'nin arasında duygusal bir bağ olabilir, yorumunu yapabiliriz.

- E isimli öğrenci D öğrencisini seçmiş ancak D öğrencisi E öğrencisini seçmemiştir. Seçmiş ama seçilmemiş öğrenci, reddedilmiş öğrencidir.
- E'nin D'yi neden seçtiğini D'nin ise E'yi neden seçmediğini bilemeyiz. Ancak yorum olarak E ve D arasında bir platonik aşk durumu olabileceğini söyleyebiliriz.
- F isimli öğrenci ne kimseyi seçmiş ne de kimse tarafından seçilmiştir. F isimli öğrenci dışlanmış, izole edilmiş veya terk edilmiş öğrencidir.

NOT/ Sizin için öneriliyor

Sosyogramdaki F öğrencisi tablodaki G öğrencisi ile ilişkilendirilebilir. İkisi de dışlanmış, izole edilmiş veya terk edilmiş öğrencidir.

- Z, Y ve V isimli öğrenciler birbirlerinden başkasını seçmemişlerdir. En az üç kişi kendi aralarında kapalı bir grup oluşturmuş ve dışarı bir ok çıkarmamışlarsa en az üç kişiden oluşan bu gruba klik adı verilir. Klik kapalı bir gruptur. En az üç kişiden oluşur. Dışarı ok çıkarsa klik bozulur ancak dışardan bir ok girerse klik bozulmaz.

DİKKAT/ Sizin için öneriliyor

T, M ve N öğrencilerine baktığımızda N öğrencisinin T'yi seçtiğini ama T'nin N'yi seçmediğini görüyoruz. Böyle bir durum da klik olarak kabul edilmektedir. T ile N arasında M'den dolayı dolaylı bir ilişki vardır. Bu yüzden buna da klik denilebilir.

- T, M ve N öğrencilerinin hepsi erkek oldukları için bunlar arasında cinsiyete dayalı bir gruplaşma vardır.
- R isimli kız öğrenci birçok öğrenci tarafından seçilmiş ama kimseyi seçmemiştir. Bazı kaynaklara göre bu öğrenci çekimser, bazı kaynaklara göre dengesiz olarak kabul edilebilir. Bu öğrenci devamsızlık yapmış da olabilir.

2. Kimdir Bu?

- Sosyometrinin anlam kazanması açısından önemli bir araçtır.
- Bir sınıftaki öğrencilerin kendilerini ve sınıftaki arkadaşlarını hangi yönleriyle tanıdıklarını belirleyip **bağdaşım (tutarlılık)** düzeyi hakkında fikir sahibi olmak için kullanılır.
- Bu teknik uygulanırken öncelikle sınıftaki öğrencilere "Kimdir bu?" ölçeği kullanılır. Ölçekte bazı sorular yer alır. Bu sorular sınıfın "en"lerini belirlemek için kullanılır.

"Kimdir bu?" Ölçeği Örneği

Can Köni

07.01.2017

Maddeler

- 1) Sınıfın en çalışkanı kimdir? Can
- 2) Sınıfın en düzenlisi kimdir? Zeynep
- 3) Sınıfın en neşelisi kimdir? Ada
- 4) Sınıfın en tembeli kimdir? Ayşegül
- 5) Sınıfın en düzensizi kimdir? Bülent

...vb. maddeler. (Toplam 20 madde olduğunu düşünelim.)

- Birey eğer maddelerdeki bir sorunun cevabının kendisinin olduğunu düşünüyorsa kendi adını yazabilir. Eğer o maddede başka bir arkadaşının yazılması gerektiğini düşünüyorsa onun adını yazabilir.
- Ölçekte kimin hangi arkadaşını hangi yönüyle aldığını öğrenmek için bir tablo yapılır.
- Tabloda isimler ve betimsel davranışların numarası yer alır.

Can'ın Kimdir Bu? Ölçeği Tablosu						
Numara İsimler	1	2	3	4	5	 20
Can	/					
Zeynep		x				
Ada			x			
Ayşegül				x		
Bülent					x	

- Eğer öğrenci bir maddede kendini anımsa bunu gösterebilmek için “/” işareti kullanılır. Başka bir arkadaş tarafından o madde ile ilgili anılmışsa “x” işareti kullanılır.
- Diğer arkadaşları da “En çalışkan kimdir?” sorusuna Can yanıtını verdiğyse, yani Can'ın kendini gördüğü özellikle diğerlerinin onu gördüğü özellik tutarlaysa Can için “Bağdaşım düzeyi yüksektir.” ifadesi kullanılabilir.

- Can sınıfın en düzensizi olarak Bülent'i seçmiştir. Diğer arkadaşları ve Bülent'in kendisi de bu yanıtı verdiğyse Bülent için de “Bağdaşım düzeyi yüksektir.” diyebiliriz.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Bağdaşım düzeyi yüksektir, diyebilmemiz için illa maddenin olumlu olması gerekmez. Önemli olan bireyin kendini tutarlı bir şekilde tanıyor oluşudur.

- Can, sınıfın en tembeli olarak Ayşegül'ü seçmiştir. Diğer arkadaşları da Ayşegül dediye ancak Ayşegül'ün kendisi bunun tam tersi bir şekilde kendisinin sınıfın en çalışkanı olduğunu söylediyse bu durumda tutarsızlık vardır. Ayşegül için bağdaşım düzeyi düşüktür diyebiliriz, yani kendisini tanımıyordur. Ayşegül kendisini tanımadığı için kişisel-sosyal rehberlik problem alanı içerisinde.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Bir öğrencinin neden dışlandığını ancak “Kimdir Bu?” ölçeği ile görebiliriz.

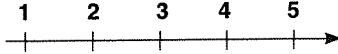

3. Sosyal Uzaklık Ölçeği

- Sınıftaki arkadaşlarınızı hangi sosyal uzaklıkta algıladığınızı görmek için kullanılır.
- Bu ölçek arkadaşın neden öyle algılandığını göstermez.

Sosyal Uzaklık Ölçeği Örneği

Can Köni

Uzaklık Dereceleri

- Ona tahammül edemiyorum
- Kötü
- Olsa da olur olmasa da olur
- Seviyorum
- Çok iyi bir arkadaşım

Uzaklık \ Kişiler	1	2	3	4	5
Bülent					X
Yüksel			X		
Ömer	X				
Abdullah				X	
Osman		X			
Recai			X		

4. Rol Dağıtım Tekniği

- Öğrencilerin sınıftaki arkadaşlarını hangi role ya da kahramana benzettiklerini belirlemek için kullanılır.

Rol Dağıtım Tekniği Örneği

Can Köni

Hikâye: Kırmızı Başlıklı Kız

Karakterler

- Kırmızı başlıklı kız: Ayşe
- Kötü kalpli cadı: Mehmet
- Kurt: Osman
- Babanne: Fahri

- Can hikâyedeki kahramanları sınıftaki arkadaşlarına benzeterek sınıfta onları nasıl algıladığını göstermiştir.
- Sosyal ilişkileri etkili bir şekilde görebilmek için kullanılan bir tekniktir. Var olan durumun nedenine ilişkin bilgi vermez.

5. Sosyal Atom Ölçeği

- Prof. Dr. Üstün Dökmen tarafından geliştirilmiştir.
- Hayatınızdaki kişilerin size olan yakınlık ya da uzaklıklarını belirleyebilmek için geliştirilmiştir.
- Sarmal bir desenleme üzerinde gösterilir.
- Sosyal atom ölçeğinde merkezde, formu kim uyguluyorsa o vardır. Formu uygulayan kişi hayatında bulunan kişilerin kendisine yakınlık veya uzaklık derecelerine göre yerleştirilir.
- Kişinin hayatını derinden etkileyebilecek olaylardan sonra sosyal atom ölçeği tekrardan uygulanmalıdır.

DRAMA VE OYUN TEKNİKLERİ (ETKİLEŞİME DAYALI TEKNİKLER)

1. Psikodrama

- Psikodrama uzmanlık gerektirir.
- Bireyin kendi yaşadığı bir problemi uzman ve yardımcı oyuncular eşliğinde yine kendisinin oynayarak sorunla yüzleşmesi ve çözümlemesi amacıyla kullanılan bir tekniktir.
- Etkin bir biçimde psikolojik tahlil sürecine girebileceği için uzmanlık gerektirmektedir.
- Birey kendi yaşadığı problemi uzman önünde oynadıktan sonra uzman kişi bireyi rahatlatabilecek, yani duygusal olarak boşaltım sağlayabilecek bir şekilde neler yapabileceğini belirler. Oyun daha sonra bireyin istediği bir şekilde tekrar oynanarak duygusal boşaltım yaşanır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Eğer bireyin yaşadığı sorun başkası tarafından canlandırılırsa bu tekniğe vaka temsili denir. Vaka temsili ile psikodramayı birbirinden ayırmamız gerekiyor.

2. Sosyodrama

- Sosyodrama psikodrama hizmeti kadar uzmanlık gerektirmez.
- Sosyal bir durumun sınıf ortamına getirilerek bireyler tarafından canlandırılması ve çözümlenmesi sürecidir.
- Temel amaç bireyde sosyal duyarlılığı artırmaktır.
 - Örnek: Kadına şiddet, komşuluk ilişkileri, uyuşturucu bağımlılığı gibi konular ele alınarak öğrencilerde sosyal duyarlılık artırmaya çalışılır.

3. Oyun Terapisi

- Oyun terapisi uzmanlık gerektirir.
- Özellikle okul öncesi ve ilkököl döneminde çocuğun oyuncaklarla dolu bir odaya alınarak oyuncaklarla olan iletişim ve etkileşiminden sonuçlar çıkartmak için kullanılan uzman odaklı bir tekniktir.
- Çocukların oyuncaklarla ilişkisine bakarak onu etkileyen olayları, beklentilerini, doyurulmamış ihtiyaçlarını iletişim biçimlerini ve yaşadığı çatışmaları etkin bir şekilde görebiliriz. Çocuk bunları oyunlarına ve oyuncaklarına yansıtır.
- Çocuğun oyuncaklarla kurduğu ilişkinin, uzman tarafından yorumlanmasına oyun terapisi ismi verilir.

DİĞER TEKNİKLER

Vaka incelemesi ile vaka konferansı genellikle birbirinin devamı şeklinde kullanılır.

1. Vaka İncelemesi

- Sorunlu bireyin uzman tarafından derinlemesine incelenmesi sürecidir.
- Sadece uzman kişiler yapabilir.
- Vaka incelemesine sorunlu birey kesinlikle katılır.
- Sorunun analiz edilmesi, tahlil edilmesi ya da çözümlenmesi amacıyla kullanılan bireyi tanıma tekniğidir.

Benzerlikleri

- İkisi de direk olarak sorunlu bireylere dönüktür.

2. Vaka Konferansı

- Sorunlu bireyin dosyasının birden fazla uzman tarafından incelenmesidir.
- Uzman odaklıdır.
- Vaka konferansına sorunlu birey katılmaz.
- Sorunlu bireyin dosyası farklı açılardan incelenir ve çözüme ulaşılmaya çalışılır.

3. Bibliyoterapi

- Kitapla terapi uygulamasıdır.
- Bireye yaşadığı soruna ilişkin bir kitap önerilir.
- Temel amaç bireyin kitaptaki içerikle ya da kahramanla yüzleşmesi ve sorununa çözüm yolu bulmasıdır.

- Bireye kitap sunulduktan sonra bireye iyi bir izleme hizmeti verilmelidir ki kitabın birey üzerinde etkisi incelenebilsin.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Kitap yerine sinema filmi kullanılırsa bu sefer adı sineterapi olur.

4. Ev ziyaretleri

- Ev ziyaretleri mutlaka planlı ve haberli olarak gerçekleşir.
- Bireyin içinde bulunduğu yaşam koşullarını görüp bu durumun bireyi ne kadar etkilediğini anlamak için kullanılır.

Toplu Dosya

- Bütün bu tekniklerden birey hakkında toplanılan bilgiler "toplu dosya" adı verilen bir dosyada saklanmaktadır.
- Toplu dosya gizlilik düzeyine göre dört bölüme ayrılır.

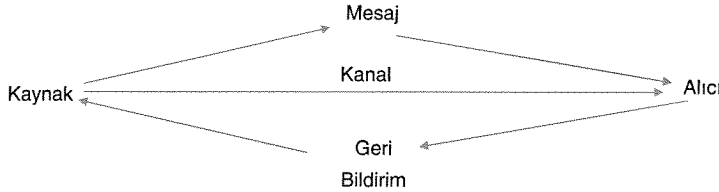
1. **Birinci düzey:** Gizlilik düzeyi en az olan düzeydir. Çocuğun kimlik bilgileri ve fiziksel özellikleri ile ilgili bilgilerdir.
2. **İkinci düzey:** Çocuğun ailesiyle ilgili bilgilerin yer aldığı düzeydir. Ailenin kaç çocuğu var, annesi ve babası sağ mı gibi bilgilerin yer aldığı düzeydir. Bu bilgilere ulaşabilmek için bilgilerin nerede kullanılacağına dair okul idaresine bilgi verilmelidir.
3. **Üçüncü düzey:** Bireyi tanıma tekniklerin birçoğu üçüncü düzeydedir. Bunlara ulaşabilmek için hem aileden hem de rehberlik servisinden izin alınmalıdır.
4. **Dördüncü düzey:** Gizlilik düzeyi en fazla olan düzeydir. Kişilik testleri ve sonuçları, adli sicil raporları, sosyal hizmet raporları, psikometrik muayene sonuçları dördüncü düzeydedir. Bu bilgilere ulaşırken genelde bu bilgilerle ilgili ulaşılabilirliğe dönük bir mahkeme kararına ihtiyaç duyulur.

REHBERLİKTE İLETİŞİM - I

- **İletişim:** Bireyler arasında gerçekleşen karşılıklı mesaj alışverişidir. İletişimde birtakım ögeler bulunmaktadır. Bunlar:

İletişimin en önemli ögesi geri döndürüdür. Geri dönüt mesajı alan kişinin geri bildirimde bulunmasıdır.

İletişimde Mesaj

- İletişimde mesaj üçe ayrılmaktadır.

Mesaj		
Tam mesaj	Tamamlanmamış mesaj	Çiftli mesaj
■ İletişim engeli yoktur. ■ Mesajın içerisinde algı, tutum ve istek ögeleri varsa bunların üçünün eksiksiz olduğu mesaja tam mesaj denir. Örnek: Son dönemde kardeşinle ilgili problemlerin olduğunu görüyorum. (algı) Bu durum beni rahatsız ediyor. (tutum) Yakın zamanda kardeşinle ilgili problemleri çözmeni bekliyorum. (istek)	■ İletişim engeli vardır. ■ Algı, tutum ve istek ögelerinin biri ya da birkaçının eksik olduğu mesajdır. Örnek: "Ben sana kırdım." cümlesinde tutum vardır ancak algı veya istek yoktur.	■ İletişim engeli vardır. ■ Çiftli mesaj bir tutarsızlık mesajıdır. ■ Bireyin sözlü ifadeleri ile sözsüz ifadeleri birbirleriyle çatırırsa çiftli mesaj ortaya çıkar. Örnek: "Ben seni dinliyorum." diyen birinin başka bir yöne bakması.

- İletişimin sağlıklı olabilmesi için tam mesaj olması gerekir.
- Mesajın karşı tarafa iletilmesindeki engellerden bir tanesi gürültüdür.
- Gürültü çok etkin bir içimde iletişim engeli yaratır.
- Gürültü kendi içerisinde nörofizyolojik gürültü ve psikolojik gürültü olmak üzere ikiye ayrılır.

Gürültü	
Nörofizyolojik	Psikolojik
■ Bildiğimiz dış seslerdir.	■ Yanlış anlaşılmalardır ya da bir olaya yaptığımız yanlış yüklemelerdir. Örnek: Bir yolda yürürken yanımızdan geçen arkadaşımızın bize selam vermemesi ve bunun bizde olumsuz düşüncelere yol açmasıdır.

Psikolojik danışmanlar danışma süreci içerisinde bazı iletişim teknikleri kullanırlar. Bunlara danışmanın kullandığı teknikler denir.

Danışmanın Kullandığı Teknikler

1. Aktif (etkin) dinleme

- Aktif dinleme, empatik dinleme demektir. “Ben seni anlıyorum.” mesajını veriyorsanız bunun adı aktif dinlemedir. Empatik tepkinin içerisinde yansıtıcı konuşma vardır.

2. Pasif dinleme

- Pasif dinleme, kişinin karşısındaki dinlediğine dair basit düzeyde tepkiler vermektir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Aktif ya da pasif olsun iki dinlemede de herhangi bir iletişim engeli yoktur.

3. Basit onay tepkileri

- İletişim sürecinde onaylanmak kişinin var olan iletişimi devam ettirmesini sağlar.
- Danışan iletişime devam etsin diye kullanılır.

4. Kapı aralayıcılar

- Danışan ile danışman arasında iletişim devam ederken bir anda sessizlik olur, o iletişimin devam etmesi için kullanılan açık uçlu sorulara kapı aralayıcı denir.
- Kapı aralayıcı sorularda, kapalı uçlu sorular, yani cevabı “evet” ya da “hayır” olan sorular sorulmaz.

5. Kendini açma

- Danışmanın kendini açması danışmanın geçmişe dönmesidir.
- Eğer danışmanın danışanla geçmişte benzer bir yaşantısı varsa ve bunu danışana anlatıyorsa danışman kendini açmış olur.
- Kendini açma sempati kavramını oluşturur.
 - Örnek: Ergenlik dönemindeki bir öğrenci sivilcilerinden dolayı rahatsız olduğunu söyledikten sonra öğretmenin de ergenlik döneminde sivilcilerinin olduğunu söylemesi.

6. Kendini katma

- Danışmanın şu ana dönmesidir.
- Danışanın içinde bulunduğu duygu durumuna duygularını katma demektir.
- Danışman kendi duygularını kattığı andan itibaren danışanla özdeşim kurulur.
 - Örnek: Babasına sinirlendiğini söyleyen bir danışana danışmanın "Ben de şimdi babana sinirlendim." demesi.

7. Saydamlık

- İçi dışı bir olma demektir.
- Bir olaydan duyulan rahatsızlığı ya da memnuniyeti objektif bir şekilde ifade eden kişi saydam bir kişidir.
- Saydam olurken ben dili kullanılmalıdır. Sen dili kullanılmamalıdır.

8. Rapport kurma

- Danışan ile danışman arasında saygı ve güvene dayalı ilişkiye rapport kurma ilişkisi denir.
- Hümanist rehberlik yaklaşımının temelini oluşturur.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

- Sempatide ve özdeşimde iletişim engeli vardır. Çünkü sempati de özdeşimde de artık karşımızdaki kişiye objektif bakamayız.
- Empatide iletişim engeli yoktur.

REHBERLİKTE İLETİŞİM - II

1. JOHARİ PENCERESİ (İLETİŞİM PENCERESİ)

- İnsanların kendilerince bilinen özellikleri ya da çevreleri tarafından bilinen özellikleri arasındaki ilişki yorumlanmaya çalışılır.

	Başkalarınca bilinenler	Başkalarınca bilinmeyenler
Kendince bilinenler	Açık (arena) Alan	Gizli Alan
Kendince bilinmeyenler	Kör Alan	Kapalı (Karanlık) Alan

- Bir insanın kendisinin de bildiği diğer insanların da onun ile ilgili bildiği özellikler açık alanı (arena) oluşturur.
- Bir insanın kendisinin bildiği ancak insanların onun ile ilgili bilmediği özellikler gizli alanı oluşturur.
- İnsanın kendisi ile ilgili bilmediği ancak diğer insanların onun ile ilgili bildiği özellikler kör alanı oluşturur.
- İnsanın kendisinin bilmediği ve diğer insanların da onunla ilgili bilmediği özellikler kapalı (karanlık) alanı oluşturur.

1. Açık Alan

- Johari penceresine göre etkili insanların penceresinin en geniş olanı açık alandır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Açık alanı kullanan kişiler direkt olarak saydam kişilerdir.

- Açık alanda kişinin göz rengi, boyu, kilosu, saç rengi gibi fiziksel özellikler olabileceği gibi bir insanın karşısındaki kişiye karşı sevecen olması ve insanların bunu bilmesi de açık alandır.
- Açık alan dediğimizde saydam olmak aklımıza gelmelidir.
- Açık alan en geniş olması gereken alandır.
- Diğer alanlar ne kadar daraltılırsa açık alan o kadar genişler.

2. Gizli Alan

- Kişinin kendisi ile ilgili bildiği ancak diğer insanların kişi ile ilgili bilmediği özelliklerdir.
- Kişinin sırları gizli alanda yer alır.
 - Örnek: Hastalığı olan bir kişinin bunu çevresine söylememiş olması gizli alana girmektedir.
- Her şeyi sır hâline getiren insanların gizli alanı genişler.
- Gizli alanı geniş olan kişiler sosyal iletişim ve etkileşim konusunda yetersiz bir eğilim gösterirler.

3. Kör Alan

- Kişinin kendisi ile ilgili bilmediği ama çevresindeki insanların bunu bildiği özelliklerdir.
- Kişinin kendi özelliklerinin farkında olmadığı penceredir.
- Kör alanı geniş olan kişiler kendilerini tanıımıyordu.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

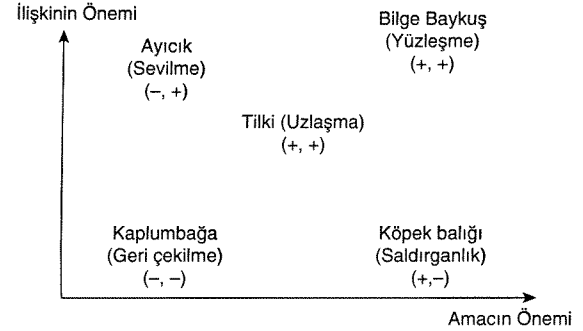
Kör alanı geniş olan kişilere bireyi tanıma teknikleri özellikle uygulanmalıdır.

4. Kapalı (Karanlık) Alan

- Kişinin kendisinin de çevresindekilerin de bilmediği alandır.
- Davranışına, düşüncelerine ya da duygularına kaynaklık eden gücü bilmeyen bireylerdir.
- **Örnek:** Karanlıktan korkan bir bireyin neden korktuğunu bilmesi
- Freud'a göre bilinç dışı yaşantılar kapalı alanda yer alır. Bunlar bir takım özel teknikler ile ortaya çıkartılmalıdır. Freud'a göre hipnoz, rüya analizi, dil sürçmesi ve transferans metotları kullanılmalıdır.
- Bilinç dışı yaşantılar bilinç yüzeyine çıkartılırsa karanlık alan ortadan kalkar ve açık alan genişlemeye başlar.

2. ÇATIŞMA ÇÖZME TAKTİKLERİ

- Bireyler arasında ortaya çıkan anlaşmazlıklardır.
- İnsanlarla olan **ilişkiler** çatışabilir. Küsme, darılma gibi sebeplerden dolayı çıkan çatışmalardır.
- İnsanlarla olan **amaçlar** çatışabilir. Para, park yeri, sınıfın sıcaklığı gibi sebeplerden dolayı ortaya çıkan çatışmalardır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Rehberlik ilkelerine göre baykuş ile tilki taktiği, sağlıklı çatışma çözme taktiğidir.

- **Çatışma örneği:** Sabah bir yere giderken aracınızı park etmek için bir park yeri arıyorsunuz. Çevreyi de çok iyi bilmiyorsunuz. Arabayla dolaşıyorsunuz ve en sonunda bir park yeri buluyorsunuz. Aracınızı buraya park etmek amacıyla aracınızı geri geri park etmeye çalışırken başka bir aracın sizin yanaştığınız park yerine girmeye çalıştığını görüyorsunuz.

Verilen bu örneği çatışma taktiklerine göre çözmeye çalışalım.

Ayıcık Taktiği

- Bu taktiği uygulayanlar iyi çocuk olma eğilimini kullanırlar.
- Bizim için amacımızın hiçbir önemi yoktur, ilişkimiz kazansın anlayışı vardır.
- İnsanlarla ilişkilerinin bozulmaması için amaçlarından vazgeçebilirler.
- Çatışma örneğinde yerinize park etmekte olan aracın sürücüsüne selam verip yolunuza devam ederseniz ayıcık taktiğini uygulamış olursunuz.

Kaplumbağa Taktiği

- Bu kişiler "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın." psikolojisindedir.
- Riski hissettikleri anda asla çatışmaya girmezler, oradan uzaklaşarak çatışmayı çözmeye çalışırlar.
- Yerinize park etmekte olan aracı gördünüz, hiç tepki vermeden geri dönerseniz kaplumbağa taktiğini uygulamış olursunuz.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Ayıcık ve kaplumbağa taktiklerinin ikisinde de geri çekilmeyi uygularsınız. Ancak ayıcık taktiğinde karşı tarafa selam vererek gidersiniz, kaplumbağa taktiğinde ise selam vermeden gidersiniz.

- Bu taktikte ne ilişki ne amaç kazanır.

Köpekbalığı Taktiği

- Sonuca giden her yol meşrurdur.
- Çatışmayı çözerken amacı gözetir, ilişkiyi hiçbir şekilde gözetmez.
- Amaç kazandığı taktirde gerisi hiçbir şekilde önemli değildir.
- Yerinize park eden aracı gördünüz. Arabayı durdurdunuz ve aşağıya inerek gerekirse kavga etmeyi düşünerek karşı tarafa park yerini önce kendinizin gördüğünü iddia ettiniz. Böyle bir eylemde bulunmaya köpekbalığı taktiği adı verilmektedir.
- Çatışmayı saldırganlıkla karşı tarafa üstünlük kurarak çözmeyi amaçlıyorsanız köpekbalığı taktiğini kullanıyorsunuzdur.
- Sağık ve etkili değildir ama çatışmayı amaç açısından sizin lehinize çözer. İlişki açısından ise birçok şeyi kaybedebilirsiniz.

Bilge Baykuş Taktiği

- Bu taktiği kullananlar önce sorunla yüzleşir, ardından sorunu tanımlar, ardından soruna çözüm odaklı yaklaşırlar.
- Öyle bir çözüm bulunur ki ne amacından ne de ilişkisinden fedakârlık yapmaz.
- Yerinize park eden aracı gördünüz. Arabanızı durdurdunuz. Adanın yanına gittiniz ve adama var olan aciliyetinizi dile getirerek buraya park etmeniz gerektiğini söylediniz ve "Sizin için bir problem yoksa ilerdeki otoparka aracınızı park edin, ben de aracımı buraya park edeyim." dediniz. Bunun üzerine adam da kendi işinin acil olduğunu ve mümkünse kendinizin ilerdeki otoparka park edebileceğinizi söyledi. Siz de geri çekildiniz.

DİKKAT/Sizin için öneriliyor

Çatışma sağlıklı bir iletişimle çözülmüştür. Amacımız arabayı illa oraya park etmek değildir. Biz ortak bir akılla gidip arabayı ilerdeki otoparka park edersek amacımız yine kazanacaktır.

- Bilge baykuş taktiğinde sorunu bilgece çözme vardır.

Tilki Taktiği

- Uzlaşma kültürü ile çalışır.
- Fedakârlık eksenlidir.
- Başka insanlar için gerekirse amaçlarımızdan belli oranlarla fedakârlık yapabiliriz anlayışı vardır.
- Yerinize park edecek olan aracı gördükten sonra aracınızı hafifçe burnu dışarıda olacak şekilde park ettiniz. Karşı tarafa da gerekli yönlendirmeyi yaparak o aracın da aynı park yerine aracın burnu dışarıda gelecek şekilde park ettirdiniz. Bir park yerine iki arabayı sığdırdınız.
- Bir şekilde başka birisi için amacınızdan belirli oranda fedakârlık yapıp uzlaşma kültürü ile hareket ettiğinizde tilki taktiğini uygulamış olursunuz.
- Çatışma; uzlaşma ve belli oranda fedakârlık yaparak çözülür.

Akran Baskısı

- Bireyin popüler olan bir gruba dâhil olmak amacıyla grubun isteklerine boyun eğmesidir.
- Akran baskısının temelinde ait olma ihtiyacının doyurulması yatmaktadır.

Benzerlikleri

- İkisi de olumsuz bir ilişki biçimidir.
- En çok ergenlik döneminde karşımıza çıkar.
- Millî Eğitim Bakanlığının sıfır tolerans anlayışı vardır.

Akran Zorbalığı

- Okullarda zorba olarak tabir edilen öğrencilerin kurban olarak anılan öğrencilere sürekli olarak gerçekleştirdikleri sözlü, fiziksel ve psikolojik istismar sürecidir.
- Zorbalık beraberinde kriz yönelimli rehberliği getirir.
- Eğer zorbalık teknolojik olarak gerçekleşiyorsa, bunun adı "siber zorbalık"tır.
- İş yeri zorbalığının adı da "mobbing"tir. Mobbing psikolojik bir tacizdir.

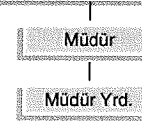

REHBERLİKTE ÖRGÜT VE PERSONEL YAPISI

- Örgüt ve personel yapısının başında **MEB'e** bağlı olan **Rehberlik ve Özel Eğitim Daire Başkanlığı** bulunmaktadır.

OKUL DÜZEYİNDEKİ ÖRGÜTLENME

- Okullar rehberlik faaliyetleri açısından RAM'a bağlıdır.
- Okullarda PDR hizmetlerinin yürütülmesinin sağlanmasından müdür sorumludur.
- Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri örgüt yapısı oluşturulur. Bu örgüt yapısında müdürden sonra en önemli kişi psikolojik danışmandır.

Psikolojik Danışman

- PDR hizmetlerini yürüten kişidir.
- Formasyonu uygun ise psikolojik danışma yapabilir.
- Bireyi tanıma tekniklerini uygular, sonuçlarını gizlilik içinde saklar.
- Okulun yıllık rehberlik programını hazırlar.
- Sınıf rehberlik programının hazırlanmasını sağlar.
- Rehberlik Araştırma Merkezi ile iş birliği içerisinde çalışır.
- Okuldaki rehberlik faaliyetlerinin eş güdümünü sağlar.
- Rehberlik ile ilgili yazışmalara cevap verir.
- Rehberlik kurulunun daimi üyesidir.

Koordinatör Rehber Öğretmen

- Okulda birden fazla rehber öğretmen varsa bunlardan biri okul müdürü tarafından okul yönetimi ile rehberlik servisi arasında ilişkiyi kurmak için görevlendirilir. Görevlendirilen bu kişiye koordinatör rehber öğretmen denir.

Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Kurulu

- Her okulda kurulması zorunludur.
- Senede en az 3 defa toplanır. Eylül, Şubat ve Haziran aylarında toplanır.
- Okulda yapılacak rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini Eylül ve Şubat aylarında planlar, Haziran ayında ise yapılan plandaki nitelikleri değerlendirir.

Üyeler

- Okul müdürü başkanlığında toplanır.
- Rehber öğretmenler kurulun daimi üyesidir.
- Her sınıf düzeyinden seçilen temsilci sınıf rehber öğretmenleri yer alır.
- Okul aile birliğinden ve okul koruma derneğinden bir temsilci yer alır.
- Okul disiplin kurulundan bir temsilci yer alır.
- Bir adet öğrenci temsilcisi yer alır.

Sınıf Rehber Öğretmeni

- Bir sınıfın sınıf rehberlik programını hazırlayan ve uygulayan kişidir.
- Sınıf rehber öğretmeni atamasını okul müdürü yapar.

Branş Öğretmenleri

- Kendilerine sınıf rehber öğretmeni görevi verilmeyen öğretmenlerdir.
- Öğrencilerin kendi derslerine ilişkin olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olmaları istenir.

ÖZEL EĞİTİM

Normal gelişim sürecinden **anlamlı** ölçüde farklılaşmış bireylere **ken-di ihtiyaçlarına** uygun olarak **en az kısıtlayıcı** eğitim ortamında yapılan uygulamalardır.

Özel Eğitim Alması Gereken Kişiler

- Üstün zekâlı bireyler
- Zihinsel engelli bireyler
- Dikkat eksikliği - hiperaktivite bozukluğu olanlar
- Öğrenme güçlüğü yaşayanlar
- Otizm tanısı almış olanlar
- Kromozomal bozukluklar
- Epilektik olanlar
- İşitme engelli bireyler
- Görme engelli bireyler
- Ortopedik yetersizlik yaşayanlar
- Çok üstün yetenekli bireyler
- Kronik rahatsızlığı olanlar

Özel Eğitime Gerekseim Duyulmasının Nedenleri

Doğum Öncesi	Doğum Sırası	Doğum Sonrası
■ Anne ve baba ile ilgili etmenler doğum öncesi içerisinde ele alınabilir. ■ Annenin alkol, uyuşturucu tüketmesi, aşırı stresli bir hamilelik geçirmesi, dengeli ve sağlıklı bir beslenme süreci yaşamaması ya da akraba evliliği gibi sebepler ele alınabilir.	■ Daha çok cerrahi ve fiziksel müdahale ile ortaya çıkan nedenlerdir. ■ Doğum sırasında ortaya çıkan beklenmedik durumlar vs. ■ Çocuğun ters gelmesi, boynuna kordon dolanması ya da oksijensiz kalması, bebek çıkartılırken yanlışlıkla kolunun, bacağına kırılması ya da çıkması gibi nedenlerdir.	■ Risk taşıma kavramı ile ilgilidir. ■ Kişinin hayatında başından geçebilecek bütün kazalar, yaşadığı ateşli hastalıklar gibi durumlar doğum sonrası nedenler içerisinde ele alınabilir.

Özel Eğitim Süreci İçerisinde Kullanılan Temel Kavramlar

- **Zedelenme:** Vücut uzuvlarının herhangi bir uyarıcıya maruz kalmasıdır. Zedelenme geçici ya da kalıcı olabilir.
- **Yetersizlik:** Zedelenme sonucunda vücut organlarının temel işlevlerini yerine getirememesidir.
- **Engel:** Yetersizlik sonucunda bireyin oynaması gereken sosyal ve toplumsal rolleri yerine getirememesidir.
- **Risk taşıma:** Her birey bir engelli adaydır. Hayatımızın her anında böyle bir olay yaşayabiliriz.

Özel Eğitimin İlkeleri

- 1) Bu bireylerin eğitimi kendi ihtiyaçlarına göre yapılır. Çocuğun ihtiyaçları bireyselleştirilmiş eğitim planında (BEP) belirlenir.
- 2) Bireylerin eğitimine olabildiğince erken başlanmalıdır. Bunun adı erkenlik ilkesidir. Örneğin; Down sendromu tanısı almış bireylerin eğitiminde ortalama eğitim 1,5-2 yaşından itibaren başlamaktadır. ve 1,5-2 yaşlarından itibaren eğitim almış bireylerin normal hayatlarına etkin bir şekilde devam edebilmektedirler.
- 3) Bireylerin eğitimi, sosyal çevreden ayrıştırılmadan yapılmalıdır. Bunun adı kaynaştırma ilkesidir.
- 4) Bireylerin eğitiminde ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte çalışılmalıdır. Bunun adı iş birliği ilkesidir.
- 5) Aile eğitimin önemli bir parçasıdır. Aile olmadan özel eğitim çalışmalarının başarıya ulaşabilmesi mümkün değildir.

- 6) Bireylerin tanınmasında birden çok etmen göz önünde bulundurularak ayrıntılı bir inceleme yapılmalıdır. Bunun adı alternatiflik ve derinlik ilkesidir.
- 7) Bireylerin bütün gelişim alanları açısından desteklenmesi sağlanmalıdır. Bunun adı bütünlük ilkesi olarak kabul edilir.
- 8) Özel eğitim sürecinde tanılama (eğitsel) RAM tarafından yapılır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

En az kısıtlayıcı eğitim ortamının adı kaynaştırma eğitimidir.

- **Kaynaştırma eğitimi:** Özel gereksinimli bireyin RAM tarafından yapılan yönlendirme sonucunda normal sınıflarda, sınıf öğretmenleri tarafından normal gelişim gösteren akranlarıyla bir arada bireyselleştirilmiş eğitim planına bağlı olarak aldıkları eğitimidir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Eğitsel tanılama RAM tarafından yapılır.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Bireyselleştirilmiş eğitim planı okulda RAM'dan gelen yönlendirme dosyasına bağlı olarak okulda oluşturulan bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirme birimi tarafından hazırlanır. Bu birim: okul müdürü, rehber öğretmen, sınıf rehber öğretmeni, çocuğun dersine giren diğer branş öğretmenleri ve veli ile öğrenciden oluşur.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

Kaynaştırma öğrencilerinin değerlendirme süreçleri normal müfredata göre yapılmaz. Bu çocukların değerlendirmeleri ilgili ve onlar için hazırlanmış bireyselleştirilmiş eğitim planına göre yapılır.

- Kaynaştırma eğitimi tam zamanlı kaynaştırma, yarı zamanlı kaynaştırma ve tersine kaynaştırma olarak sınıflandırılır.
1. Tam zamanlı kaynaştırma: Çocuk normal sınıflarda normal öğretmenlerden normal gelişim gösteren öğrencilerle birlikte ders alır.
 2. Yarı zamanlı kaynaştırma: Çocuk özel alt sınıftadır. Derslerin büyük bir kısmını burada alır. Çocuk özel alt sınıfın yanında normal sınıfa başarabileceği derslerde geçer. Bu çocuk özel alt sınıfta olsa da müzik, resim, beden eğitimi ve spor gibi dersleri normal sınıflarda normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte eğitim alabilir.
 3. Tersine kaynaştırma: Normal gelişim gösteren bir çocuğu alt sınıfa göndermektir. Amaç alt sınıftaki öğrencilerin, normal gelişim gösteren çocuğun davranış eğilimini ve özelliklerini inceleyerek ondan bir şey öğrenmesidir.

ÖNEMLİ / Sizin için öneriliyor

En az kısıtlayıcı olan tam zamanlı kaynaştırma değildir. En kısıtlayıcı olan ise özel eğitim okulu ve yatılı özel eğitim okuludur. Çünkü buralarda çocuğun normal bireyleri görmesi mümkün değildir.

SİZİN NOTUNUZ

[illegible]